ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैतिरीय संहिता पद पाठः (वाक्य सहित)

षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रइनः

Notes:

- 1. Please refer to the book "TS Kandam 1" and "TS 1.1 pada paadam with Vaakyam" for notes and conventions used in this Compilation.
- 2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in

Version Notes:

This is now the current Version 1.1 dated September 30, 2021.

- 1. This replaces the earlier version 1.0 dated June 30, 2021.
- 2. We have listened to the Pada Parayanam telecast by TTD channel. The corrections found have been updated. The corrections found and reported till September 30, 2021 are also updated.
- 3. Required convention, style and presentation improvements or standardisations has been done whereever applicable.
- 4. Notify your corrections / suggestions etc to our email id vedavms@gmail.com

Earlier Versions

1st	Version Number	0.0 dated 31st September 2018
2nd	Version Number	0.0 dated 31st January 2019
3rd	Version Number	0.0 dated 31st Oct 2019
4th	Version Number	1.0 dated 30 th June 2021

Contents

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैतिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं

काण्डं

6.1 षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रवनः - सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं 4

4

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6 <u>कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं</u> काण्डं

6.1 षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

प्राचीनवर्शं करोति देवमनुष्या दिशो व्यभजन्त प्राचीं देवा

प्राचीनवर्शं करोति देवमनुष्या दिशो व्यभजन्त प्राचीं देवा

दक्षिणा पितरः प्रतीचीं मनुष्या उदीची ए रुद्रा यत् प्राचीनवर्शं

करोति देवलोकमेव तद्-यजमान उपावर्तते परि श्रयत्यन्तर्.हितो

हि देवलोको मनुष्यलोका-न्नास्माल्लोकाथ् स्वेतव्यमिवेत्याहुः को

हि तद्-वेद यद्यमुष्मिँ ल्लोके ऽस्ति वा न वेति

दिक्ष्वतीकाशान् करो - [] 1

TS 6.1.1.1 - Padam

प्राचीनवर्शमिति प्राचीन - वर्शम् । करोति । देवमनुष्या इति देव – मनुष्याः । दिशः । वीति । अभजन्त । प्राचीम् । देवाः । दक्षिणा । पितरः । प्रतीचीम् । मनुष्याः । उदीचीम् । रुद्राः । यत् । प्राचीनवर्शमिति प्राचीन – वर्शम् । करोति । देवलोकमिति देव-लोकम् । एव । तत् । यजमानः । उपावर्तत इत्युप – आवर्तते । परीति । श्रयति । अन्तर्.हित इत्यन्तः – हितः । हि । देवलोक इति देव – लोकः । मनुष्यलोकादिति मनुष्य – लोकात् । न । अस्मात् । लोकात् । स्वेतव्यमिति सु – एतव्यम् । इव । इति । आहुः । कः । हि। तत्। वेद। यदि। अमुष्मिन्न्। लोके। अस्ति। वा। न। वा। इति । दिक्षु । अतीकाशान् । करोति । 1 (50)

TS 6.1.1.2

न्त्युभयोर्लोकयो – रभिजित्यै केशश्मश्रु वपते नखानि नि कृन्तते मृता वा एषा त्वगमेद्ध्या यत् केशश्मश्रु मृतामेव त्वचम – मेद्ध्यामपहत्य यज्ञियो भूत्वा मेधमुपैत्यङ्गिरसः सुवर्गं लोकं

यन्तो उपसु दीक्षातपसी प्रावेशयन्नपसु स्नाति साक्षादेव दीक्षातपसी अव रुन्धे तीर्थे स्नाति तीर्थे हि ते तां प्रावेशयन् तीर्थे स्नाति – [ ] 2

TS 6.1.1.2 - Padam

उभयोः । लोकयोः । अभिजित्या इत्यभि – जित्यै । केशश्मिश्र्वित केश-२मश्रु । वपते । नखानि । नीति । कृन्तते । मृता । वै । एषा । त्वक् । अमेद्ध्या । यत् । केशश्मित्रिवितं केश – शमश्रु । मृताम् । एव । त्वचम् । अमेद्ध्याम् । अपहत्येत्यप-हत्य । यज्ञियः । भूत्वा । मेधम् । उपेति । एति । अङ्गिरसः । सुवर्गमिति सुवः – गम् । प्रेति । अवेशयत्र् । अफ्स्वत्यप् – सु । स्नाति । साक्षादिति स – अक्षात् । एव । दीक्षातपसी इति दीक्षा – तपसी । अवेति । रुन्धे । तीर्थे । स्नाति । तीर्थे । हि । ते । ताम् । प्रेति । अवेशयन् । तीर्थे । स्नाति । 2 (50)

TS 6.1.1.3 - Padam

तीर्थम् । एव । समानानाम् । भवति । अपः । अञ्जाति । अन्तरतः ।
एव । मेद्ध्यः । भवति । वाससा । दीक्षयति । सौम्यम् । वै ।

शौमम् । देवतया । सोमम् । एषः । देवताम् । उपेति । एति । यः ।
दीक्षते । सोमस्य । तनूः । असि । तनुवम् । मे । पाहि । इति ।

आह । स्वाम् । एव । देवताम् । उपेति । एति । अथो इति ।

आशिषमित्या – शिषम् । एव । एताम् । एति । आसते । अग्नेः ।

तूषाधानमिति तूष – आधानम् । वायोः । वातपानमिति वात–पानम् ।

पृतृणाम् । नीविः । ओषधीनाम् । पृघात इति प्र – घातः । 3 (50)

न्यावानेवास्य प्राणस्तेन सह मेध्मुपैति घृतं देवानां मस्तु पितृणां निष्पक्वं मनुष्याणां तद्-वा — [ ] 4

TS 6.1.1.4 - Padam

आदित्यानाम् । प्राचीनतान इति प्राचीन – तानः । विश्वेषाम् ।

— । । । । । । यत् । विश्वेषाम् ।

देवानाम् । ओतुः । नक्षत्राणाम् । अतीकाशाः । तत् । वै । एतत् ।

सर्वदेवत्यमिति सर्व – देवत्यम् । यत् । वासः । यत् । वाससा ।

दीक्षयति । सर्वाभिः । एव । एनम् । देवताभिः । दीक्षयति ।

बिहःप्राण इति बिहः – प्राणः । वै । मनुष्यः । तस्य । अशनम् ।

प्राण इति प्र –अनः । अञ्जाति । सप्राण् इति स – प्राणः । एव ।

दीक्षते । आशितः । भवति । यावान् । एव । अस्य ।

प्राण इति प्र –अनः । तेन । सह । मेधम् । उपेति । एति । घृतम् । देवानाम् । मस्तुं । पितृणाम् । निष्पंक्वमिति निः – पक्वम् । मनुष्याणाम् । तत् । वै । 4 (50) TS 6.1.1.5 एतथ् सर्वदेवत्यं यन्नवनीतं यन्नवनीतेनाभ्यङ्के सर्वा एव देवताः प्रीणाति प्रच्युतो वा एषोऽस्माल्लोकादगतो देवलोकं यो दीक्षितो उन्तरेव नवनीतं तस्मा-न्नवनीतेनाभ्यङ्के उनुलोमं यजुषा व्यावृत्त्या इन्द्रो वृत्रमहन् तस्य कनीनिका परा ऽपतत् तदाञ्जन-मभवद्-यदाङ्के । । । । । । । । । चक्ष्रेत भ्रातृव्यस्य वृङ्के दक्षिणं पूर्वमा उङ्के – [ ] 5 TS 6.1.1.5 - Padam एतत्। सर्वदेवत्यमिति सर्व – देवत्यम्। यत्। नवनीतमिति नव – नीतम् । यत् । नवनीतेनेति नव – नीतेन । अभ्यङ्क इत्यभि – अङ्के । सर्वाः । एव । देवताः । प्रीणाति । प्रच्युत इति प्र – च्युतः । वै । एषः । अस्मात् । लोकात् । अगतः ।

देवलोकमिति देव – लोकम् । यः । दीक्षितः । अन्तरा । इव ।

नवनीतमिति नव – नीतम् । तस्मात् । नवनीतेनेति नव – नीतेन ।
अभीति । अङ्के । अनुलोममित्यनु – लोमम् । यजुषा । व्यावृत्त्या
इति वि – आवृत्त्यौ । इन्द्रः । वृत्रम् । अहन्न् । तस्य । कनीनिका ।
परेति । अपतत् । तत् । आञ्जनमित्या – अञ्जनम् । अभवत् । यत् ।
आङ्क इत्या – अङ्के । चक्षुः । एव । भ्रातृव्यस्य । वृङ्के । दक्षिणम् ।
पूर्वम् । एति । अङ्के । 5 (50)

TS 6.1.1.6

स्वयं हि पूर्व मनुष्या आञ्जते न नि धावते नीव हि मनुष्या धावन्ते पञ्च कृत्व आ उड्के पञ्चाक्षरा पङ्किः पाङ्को यज्ञो यज्ञमेवाव रुन्धे परिमित्तमा उङ्के उपरिमित् ए हि मनुष्या आञ्जते सतूलया ऽऽ *ड्के पतूलया हि मनुष्या आञ्जते व्यावृत्त्यै यदपतूलया ऽऽञ्जीत वज्ज इव स्याथ् सतूलया ऽऽ *ड्के मित्रत्वाये – [] 6

TS 6.1.1.6 - Padam

कृत्वः । एति । अङ्के । पञ्चाक्षरेति पञ्च-अक्षरा । पङ्किः । पाङ्कः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । परिमितमिति परि – मितम् । एति । अङ्के । अपरिमितमित्यपरि – मितम् । हि । मनुष्याः । ॥ ॥ । आञ्जत इत्या – अञ्जते । सतूलयेति स–तूलया । एति । अङ्के । अपतूलयेत्यप–तूलया । हि । मनुष्याः । आञ्जत इत्या – अञ्जते । व्यावृत्त्या इति वि – आवृत्त्यै । यत् । अपतूलयेत्यपं – तूलया । आञ्जीतेत्या — अञ्जीत । वज्जः । इव । स्यात् । सतूलयेति स – तूलया । एति । अङ्के । मित्रत्वायेति मित्र – त्वायं । 6 (50) TS 6.1.1.7 -न्द्रो वृत्रमहन्थ्सोऽ(1)पोऽ(1)भ्यम्रियत तासां ँयन्मेद्ध्यं ँयज्ञिय ु सदेवमासीत् तदपोदक्रामत् ते दर्भा अभवन्. यद्-दर्भपुञ्जीलैः पवयति या एव मेद्ध्या यज्ञियाः सदेवा आपस्ताभिरेवैनं पवयति द्वाभ्यां पवयत्य-होरात्राभ्यामेवैनं पवयति त्रिभिः पवयति त्रय इमे लोका एभिरेवैनं लोकैः पवयति पञ्चभिः – [ ] 7

TS 6.1.1.7 - Padam

इन्द्रः । वृत्रम् । अहन्न् । सः । अपः । अभीति । अम्रियत । तासाम् । यत् । मेद्ध्यम् । यज्ञियम् । सदेवमिति स – देवम् । आसीत् । तत् । अप । उदिति । अक्रामत् । ते । दर्भाः । अभवन्न् । यत् । दर्भपुञ्जीलैरिति दर्भ – पुञ्जीलैः । पवयति । याः । एव । मेद्ध्याः । यज्ञियाः । सदेवा इति स – देवाः । आपः । ताभिः । एव । एनम् । एनम् । पवयति । त्रिभिरिति त्रि – भिः । पवयति । त्रयः । इमे । लोकाः । एभिः । एव । एनम् । लोकैः । पवयति । पञ्चभिरिति पञ्च - भिः। 7 (50) TS 6.1.1.8

```
सप्राणमेवैनं पवयत्येकवि एशत्या पवयति दश हस्त्या अङ्गुलयो
दश पद्या आत्मैकवि एशो यावानेव पुरुषस्तमपरिवर्गं – [] 8
TS 6.1.1.8 - Padam
पवयति । पञ्चाक्षरेति पञ्च – अक्षरा । पङ्किः । पाङ्कः । यज्ञः ।
यज्ञाय । एव । एनम् । पवयति । षड्भिरिति षट् – भिः । पवयति ।
षट् । वै । ऋतवः । ऋतुभिरित्यृतु – भिः । एव । एनम् । पवयति ।
सप्तभिरितिं सप्त – भिः। पवयति। सप्त। छन्दां एंसि।
छन्दोभिरिति छन्दः - भिः। एव। एनम्। पवयति। नवभिरिति
नव – भिः। पवयति। नवं। वै। पुरुषे। प्राणा इति प्र – अनाः।
सप्राणमिति स-प्राणम् । एव । एनम् । पवयति ।
एकवि एशत्येत्येक – वि एशत्या । पवयति । दश । हस्त्याः ।
अङ्गलयः । दर्श । पद्याः । आत्मा । एकवि एश इत्येकं – वि एशः ।
यावान् । एव । पुरुषः । तम् । अपरिवर्गमित्यपरि – वर्गम् । 8 (50)
TS 6.1.1.9
पवयति चित्पतिस्त्वा पुनात्वित्याह मनो वै चित्पतिर्मनसैवैनं
पवयति वाक्पतिस्त्वा पुनात्वित्याह वाचैवैनं पवयति देवस्त्वा सविता
```

पुनात्वित्याह सवितृप्रसूत एवैनं पवयति तस्य ते पवित्रपते पवित्रेण यस्मै कं पुने तच्छकेयमित्याहाऽऽशिष-मेवैतामाशास्ते ॥ 9 TS 6.1.1.9 - Padam पवयति । चित्पतिरिति चित् – पतिः । त्वा । पुनातु । इति । आह । मनः । वै । चित्पतिरिति चित् – पतिः । मनसा । एव । एनम् । पवयति । वाक्पतिरिति वाक् – पतिः । त्वा । पुनातु । इति । आह । वाचा । एव । एनम् । पवयति । देवः । त्वा । सविता । पुनातु । इति । आह । सवितृप्रसूत इति सवितृ – प्रसूतः । एव । एनम् । पवयति । तस्य । ते । पवित्रपत इति पवित्र – पते । पवित्रेण । यस्मै । कम् । पुने । तत् । शकेयम् । इति । आह । आशिषमित्या – शिषम् । एव । एताम् । एति । शास्ते ॥ **९ (४८)** (अतीकाशान् करोत्य – वेशयन् तीर्थे स्नाति – प्रघातो – ा । मनुष्याणां तद्वा – आऽङ्के – मित्रत्वाय – पञ्चभि – रपरिवर्ग –

मष्टाचंत्वारि*्*शच्च) (A1)

TS 6.1.2.1 यावन्तो वै देवा यज्ञायापुनत त एवाभवन्. य एवं विद्वान्. यज्ञाय प्नीते भवत्येव बहिः पवयित्वाऽन्तः प्र पादयति मनुष्यलोक एवैनं पवयित्वा पूतं देवलोकं प्र णयत्यदीक्षित एकया ऽऽहुत्येत्याहुः स्रवेण चतस्रो जुहोति दीक्षितत्वाय सुचा पञ्चमीं पञ्चाक्षरा पङ्किः पाङ्को यज्ञो यज्ञमेवाव रुन्ध आकूत्यै प्रयुजे उग्नये – [ ] 10 **TS 6.1.2.1 - Padam** यावन्तः । वै । देवाः । यज्ञायं । अपुनत । ते । एव । अभवन्त् । यः । एवम् । विद्वान् । यज्ञायं । पुनीते । भवति । एव । बहिः । पवयित्वा । अन्तः । प्रेति । पादयति । मनुष्यलोक इति मनुष्य – लोके । एव । एनम् । पवयित्वा । पूतम् । देवलोकमिति देव – लोकम् । प्रेति । नयति । अदींक्षितः । एकंया । आहुत्येत्या – हुत्या । इति । आहुः । सुवेण । चतसः । जुहोति । दीक्षितत्वायेति दीक्षित-त्वायं । सुचा ।

पञ्चमीम् । पञ्चाक्षरेति पञ्च – अक्षरा । पङ्किः । पाङ्कः । यज्ञः ।

TS 6.1.2.2

स्वाहेत्याहा ऽऽकूत्या हि पुरुषो यज्ञमभि प्रयुङ्के यजेयेति मेधायै

मनसे ऽग्नये स्वाहेत्याह मेधया हि मनसा पुरुषो यज्ञमभिगच्छति

सरस्वत्यै पूष्णे ऽग्नये स्वाहेत्याह वाग्वै सरस्वती पृथिवी पूषा वाचैव

पृथिव्या यज्ञं प्र युङ्क आपो देवी-र्बृहती-र्विश्वशंभुव इत्याह या वै

वर्ष्यास्ता – [] 11

TS 6.1.2.2 - Padam

स्वाहा । इति । आह । आकृत्येत्या – कृत्या । हि । पुरुषः । यज्ञम् । अभीति । प्रयुङ्क इति प्र-युङ्के । यजेय । इति । मेधायै । मनसे । अग्नये । स्वाहा । इति । आह । मेधया । हि । मनसा । पुरुषः । यज्ञम् । अभिगच्छतीत्यभि – गच्छति । सरस्वत्यै । पूष्णे । अग्नये । स्वाहा । इति । आह । वाक् । वै । सरस्वती । पृथिवी । पूषा । वाचा । एव । पृथिव्या । यज्ञम् । प्रेति । युङ्के । आपः । देवीः ।

बृहतीः । विश्वशंभुव इति विश्व-शंभुवः । इति । आह । याः । वै ।
---- ---- --- --- --- वर्ष्याः । ताः । 11 (50)

TS 6.1.2.3

आपो देवी-र्बृहती-र्विश्वशंभुवो यदेतद्-यजुर्न ब्रूयाद्-दिव्या
आपो उशान्ता इमं लोकमा गच्छेयुरापो देवी-र्बृहती-र्विश्वशंभुव

अपो उशान्ता इमं लोकमा गच्छेयुरापो देवी-र्बृहती-र्विश्वशंभुव

इत्याहास्मा एवैना लोकाय शमयित तस्माच्छान्ता इमं लोकमा

गच्छिन्ति द्यावापृथिवी इत्याह द्यावापृथिव्योर्. हि यज्ञ उर्वन्तरिक्ष
मित्याहान्तरिक्षे हि यज्ञो बृहस्पतिर्नो हिवषा वृधात्वि – [] 12

TS 6.1.2.3 - Padam

आपः । देवीः । बृहतीः । विश्वशंभुव इति विश्व – शंभुवः । यत् । एतत् । यजुः । न । ब्रूयात् । दिव्याः । आपः । अशान्ताः । इमम् । लोकम् । एति । गच्छेयुः । आपः । देवीः । बृहतीः । विश्वशंभुव । इति विश्व – शंभुवः । इति । आह । अस्मै । एव । एनाः । लोकाय । शमयति । तस्मात् । शान्ताः । इमम् । लोकम् । एति । गच्छन्ति । शान्ताः । इमम् । लोकम् । एति । गच्छन्ति । शावापृथिवी इति द्यावा –पृथिवी । इति । आह ।

ह्यावापृथिव्योरिति द्यावा-पृथिव्योः । हि । यज्ञः । उरु । अन्तरिक्षम् । । इति । आह् । अन्तरिक्षे । हि । यज्ञः । बृहस्पतिः । नः । हिवषा । । वृधातु । 12 (50)

TS 6.1.2.4

-त्याह ब्रह्म वै देवानां बृहस्पति-र्ब्रह्मणैवास्मै यज्ञमव रुन्धे यद्-ब्रूयाद्-विधेरिति यज्ञस्थाणुमृच्छेद्-वृधात्वित्याह यज्ञस्थाणुमेव । परि वृणिक प्रजापति-र्यज्ञमसृजत सो ऽस्माथ् सृष्टः पराङ्टेथ् स प्र यजुरव्लीनात् प्र साम त-मृगुदयच्छद्-यदृगुदयच्छत् । त-दौद्ग्रहणस्यौद्ग्रहणत्व-मृचा - [ ] 13

TS 6.1.2.4 - Padam

इति । आह । ब्रह्म । वै । देवानाम् । बृहस्पतिः । ब्रह्मणा । एव । अस्मै । यज्ञम् । अवेति । रुन्धे । यत् । ब्रूयात् । विधेः । इति । यज्ञस्थाणुमिति यज्ञ – स्थाणुम् । ऋच्छेत् । वृधातु । इति । आह । यज्ञस्थाणुमिति यज्ञ – स्थाणुम् । एव । परीति । वृणिक्ति । यज्ञस्थाणुमिति यज्ञ – स्थाणुम् । एव । परीति । वृणिकि । प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । यज्ञम् । असृजत । सः । अस्मात् । प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । यज्ञम् । असृजत । सः । अस्मात् ।

सृष्टः । पराङ् । ऐत् । सः । प्रेति । यजुः । अब्लीनात् । प्रेति । साम । तम् । ऋक् । उदिति । अयच्छत् । यत् । ऋक् । उदयच्छदित्युत् – अयच्छत् । तत् । औद्ग्रहणस्येत्यौत्–ग्रहणस्य । औद्ग्रहणत्वमित्यौद्ग्रहण – त्वम् । ऋचा । 13 (50) TS 6.1.2.5 जुहोति यज्ञस्योद्यत्या अनुष्टुप्-छन्दसा-मुदयच्छदित्या-हु स्तस्मादनुष्टुभा जुहोति यज्ञस्योद्यत्यै द्वादेश वाथ्सबन्धान्युदयच्छ-न्नित्याहु – स्तस्माद् – द्वादशभि – विध्सबन्धविदो दीक्षयन्ति सा वा एषर्गनुष्टुग्-वागनुष्टुग्-यदेतयर्चा दीक्षयति वाचैवैन ए सर्वया दीक्षयति विश्वे देवस्य नेतुरित्याह सावित्र्येतेन मर्तो वृणीत सख्य – [] 14 TS 6.1.2.5 - Padam जुहोति । यज्ञस्य । उद्यत्या इत्युत् – यत्यै । अनुष्टुबित्यनु – स्तुप् । छन्दसाम् । उदिति । अयच्छत् । इति । आहुः । तस्मात् । अनुष्टुभेत्यनु – स्तुभा । जुहोति । यज्ञस्य । उद्यत्या इत्युत् – यत्यै । द्वादंश । वाथ्सबन्धानीति वाथ्स – बन्धानि । उदिति । अयच्छन्न ।

TS 6.1.2.6 - Padam

इति । आह । पितृदेवत्येति पितृ – देवत्या । एतेन । विश्वे । रायः ।
इषुद्ध्यसि । इति । आह । वैश्वदेवीति वैश्व–देवी । एतेन । द्युम्नम् ।

वृणीत । पुष्यसे । इति । आह । पौष्णी । एतेन । सा । वै । एषा ।

ऋक् । सर्वदेवत्येति सर्व – देवत्या । यत् । एतया । ऋचा । दीक्षयति । सर्वाभिः । एव । एनम् । देवताभिः । दीक्षयति । सप्ताक्षरमिति सप्त – अक्षरम् । प्रथमम् । पदम् । । । । अष्टाक्षराणीत्यष्टा –अक्षराणि । त्रीणि । यानि । त्रीणि । तानि । अष्टौ । उपेति । यन्ति । यानि । चत्वारि । तानि । अष्टौ । यत् । अष्टाक्षरेत्यष्टा – अक्षरा । तेन । 15 (50) TS 6.1.2.7 गायत्री यदेकादशाक्षरा तेन त्रिष्टुग्यद् द्वादशाक्षरा तेन जगती सा वा एषर्ख्सर्वाणि छन्दा एसि यदेतयर्चा दीक्षयति सर्वेभिरेवैनं छन्दोभिर्दीक्षयति सप्ताक्षरं प्रथमं पद् सप्तपदा शक्वरी पशवः शक्वरी पशूनेवाव रुन्ध एकस्मादक्षरादनाप्तं प्रथमं पदं तस्माद्-यद्-वाचो ऽनाप्तं तन्मनुष्या उप जीवन्ति पूर्णया जुहोति () पूर्ण इव हि प्रजापतिः प्रजापतेराप्त्यै न्यूनया जुहोति न्यूनाब्धि प्रजापतिः प्रजा असृजत प्रजाना ए सृष्ट्यै ॥ **16**

TS 6.1.2.7 - Padam

गायत्री । यत् । एकादशाक्षरेत्येकादश – अक्षरा । तेन । त्रिष्टुक् । यत् । द्वादशाक्षरेति द्वादश – अक्षरा । तेन । जगती । सा । वै । एषा । ऋक् । सर्वाणि । छन्दा ्सि । यत् । एतया । ऋचा । दीक्षयति । सर्वेभिः । एव । एनम् । छन्दोभिरिति छन्दः – भिः । दीक्षयति । सप्ताक्षरमिति सप्त – अक्षरम् । प्रथमम् । पदम् । सप्तपदेति सप्त – पदा । शक्वरी । पश्वः । शक्वरी । पशून् । एव । अवेति । । ॥ ॥ ॥ रुन्धे । एकस्मात् । अक्षरात् । अनाप्तम् । प्रथमम् । पदम् । तस्मात् । यत् । वाचः । अनाप्तम् । तत् । मनुष्याः । उपेति । जीवन्ति । पूर्णया । जुहोति ()। पूर्णः । इव । हि । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । प्रजापतेरिति प्रजा-पतेः । आप्त्यै । न्यूनयेति नि-ऊनया । जुहोति । न्यूनादिति नि – ऊनात् । हि । प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । प्रजा इति प्र – जाः । असृजत । प्रजानामिति प्र–जानाम् । सृष्ट्यै ॥ **16 (65)**

(अग्नये – ता – वृधात्वृ – चा – सख्यं – तेन – जुहोति – – , पञ्चदश च) (A2)

TS 6.1.3.1

ऋख्सामे वै देवेभ्यो यज्ञायाऽतिष्ठमाने कृष्णो रूपं कृत्वा— ऽपक्रम्यातिष्ठतां ते ऽमन्यन्त यं वा इमे उपावर्थ्स्यतः स इदं भविष्यतीति ते उपामन्त्रयन्त ते अहोरात्रयो—मिहिमान—मपनिधाय देवानुपावर्तेतामेष वा ऋचो वर्णो यच्छुक्लं कृष्णाजिनस्यैष साम्नो यत् कृष्ण—मृख्सामयोः शिल्पे स्थ इत्याहर्ष्स्ममे एवाव

रुन्ध एष - [] 17

TS 6.1.3.1 - Padam

ऋख्सामे इत्यृक् – सामे । वै । देवेभ्यः । यज्ञाय । अतिष्ठमाने इति । कृष्णः । रूपम् । कृत्वा । अपक्रम्येत्यप – क्रम्य । अतिष्ठताम् । ते । अमन्यन्त । यम् । वै । इमे इति । उपावर्थ्स्यत इत्युप – आवर्थ्स्यतः । सः । इदम् । भविष्यति । इति । ते इति । उपेति । अमन्त्रयन्त । ते इति । अहोरात्रयोरित्यहः – रात्रयोः । महिमानम् ।

अपनिधायेत्यप – निधाय । देवान् । उपावर्तेतामित्युप-आवर्तेताम् । एषः । वै । ऋचः । वर्णः । यत् । शुक्लम् । कृष्णाजिनस्येति कृष्ण – अजिनस्य । एषः । साम्नः । यत् । कृष्णम् । ऋख्सामयोरित्यृक् – सामयोः । शिल्पे इति । स्थः । इति । आह । ऋख्सामे इत्यृंक् – सामे । एव । अवेति । रुन्धे । एषः । 17 (50)

TS 6.1.3.2

वा अह्नो वर्णो यच्छुक्लं कृष्णाजिनस्यैष रात्रिया यत् कृष्णं ँयदेवैनयोस्तत्र न्यक्तं तदेवावं रुन्धे कृष्णाजिनेन दीक्षयति ब्रह्मणो वा एतद्-रूपं यत् कृष्णाजिनं ब्रह्मणैवैनं दीक्षयतीमां धिय ए शिक्षमाणस्य देवेत्याह यथाय जुरेवैतद् – गर्भो वा एष यद्-दींक्षित उल्बं वासः प्रोर्णुते तस्माद् – [ ] 18

TS 6.1.3.2 - Padam

वै । अहः । वर्णः । यत् । शुक्लम् । कृष्णाजिनस्येति कृष्ण – अजिनस्यं । एषः । रात्रियाः । यत् । कृष्णम् । यत् । एव । एनयोः । तत्रं । न्यंक्तमिति नि-अक्तम् । तत् । एव । अवेति । रुन्धे ।

TS 6.1.3.3

गर्भाः प्रावृता जायन्ते न पुरा सोमस्य क्रयादपोर्ण्वित यत् पुरा सोमस्य क्रयादपोर्ण्वित यत् पुरा सोमस्य क्रयादपोर्ण्वित गर्भाः प्रजानां परापातुकाः स्युः क्रीते सोमे ऽपोर्ण्ते जायत एव तदथो यथा वसीया एसं प्रत्यपोर्ण्ते तादृगेव तदङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्त ऊर्जं व्यभजन्त ततो यदत्यशिष्यत ते शरा अभवन्नूर्ग्वे शरा यच्छर्मयी – [] 19

TS 6.1.3.3 - Padam

गर्भाः । प्रावृताः । जायन्ते । न । पुरा । सोमस्य । क्रयात् । अपेति ।

ऊर्ण्वीत । यत् । पुरा । सोमस्य । क्रयात् । अपोर्ण्वीतेत्यप-ऊर्ण्वीत ।

गर्भाः । प्रजानामिति प्र – जानाम् । परापातुका इति परा-पातुकाः ।

स्युः । क्रीते । सोमे । अपेति । ऊर्णुते । जायते । एव । तत् । अथो इति । यथा । वसीया एसम् । प्रत्यपोर्णुत इति प्रति-अपोर्णुते । तादृक् । एव । तत् । अङ्गिरसः । सुवर्गमिति सुवः – गम् । लोकम् । यन्तः । ऊर्जम् । वीति । अभजन्त । ततः । यत् । अत्यशिष्यतेत्यति – अशिष्यत । ते । शराः । अभवन्न् । ऊर्क् । वै । शराः । यत् । शरमयीति शर – मयीं । **19 (50)** TS 6.1.3.4 मेखला भवत्यूर्जमेवाव रुन्धे मद्ध्यतः सं नह्यति मद्ध्यत एवास्मा ा । । ऊर्जं दधाति तस्मान्मद्ध्यत ऊर्जा भुञ्जत ऊर्द्ध्वं वै पुरुषस्य नाभ्यै मेद्ध्य-मवाचीन-ममेद्ध्यं यन्मद्ध्यतः सन्नह्यति मेद्ध्यं चैवास्यामेद्ध्यं च व्यावर्तयतीन्द्रो वृत्राय वज्रं प्राहरथ् स त्रेधा व्यभवथ् स्प्यस्तृतीय ए रथस्तृतीयं वूपस्तृतीयं - [] 20 TS 6.1.3.4 - Padam मेखला । भवति । ऊर्जम् । एव । अवेति । रुन्धे । मद्ध्यतः । समिति । नहाति । मद्ध्यतः । एव । अस्मै । ऊर्जम् । दधाति ।

तस्मात् । मद्ध्यतः । ऊर्जा । भुञ्जते । ऊर्द्ध्वम् । वै । पुरुषस्य । नाभ्यै । मेद्ध्यम् । अवाचीनम् । अमेद्ध्यम् । यत् । मद्ध्यतः । । । । । । सन्नह्यतीति सं – नह्यति । मेद्ध्यम् । च । एव । अस्य । अमेद्ध्यम् । च । व्यावर्तयतीति वि–आवर्तयति । इन्द्रः । वृत्राय । वज्रम् । प्रेति । अहरत् । सः । त्रेधा । वीति । अभवत् । स्प्यः । तृतीयम् । रथः । तृतीयम् । यूपः । तृतीयम् । 20 (50) TS 6.1.3.5 ँये उन्तःशरा अशीर्यन्त ते शरा अभवन् तच्छराणा ् शरत्वं वजो वै शराः क्षुत् खलु वै मनुष्यस्य भ्रातृव्यो यच्छरमयी मेखला भवति वज्रेणैव साक्षात् क्षुधं भ्रातृव्यं मद्ध्यतो ऽप हते त्रिवृद्-भवति त्रिवृद्-वै प्राणस्त्रिवृतमेव प्राणं मद्ध्यतो यजमाने दधाति पृथ्वी भवति रज्जूनां व्यावृत्यै मेखलया यजमानं दीक्षयति योक्त्रेण पत्नीं मिथुनत्वाय - [ ] 21

TS 6.1.3.5 - Padam

ये । अन्तरुशरा इत्यन्तः-शराः । अशीर्यन्त । ते । शराः । अभवन्न् । तत् । शराणाम् । शरत्वमिति शर-त्वम् । वज्रः । वै । शराः । क्षुत् । खलु । वै । मनुष्यस्य । भ्रातृव्यः । यत् । शरमयीति शर – मयी । मेखला । भवति । वज्रेण । एव । साक्षादिति स–अक्षात् । क्षुधम् । भातृव्यम् । मद्ध्यतः । अपेति । हते । त्रिवृदिति त्रि – वृत् । भवति । त्रिवृदिति त्रि – वृत् । वै । प्राण इति प्र –अनः । यजमाने । दधाति । पृथ्वी । भवति । रज्जूनाम् । व्यावृत्या इति वि – आवृत्यै । मेखलया । यजमानम् । दीक्षयति । योक्त्रेण । पत्नीम् । मिथुनत्वायेति मिथुन – त्वाय । 21 (50)

TS 6.1.3.6

यज्ञो दक्षिणामभ्यद्ध्यायत् ता ए समभवत् तदिन्द्रो ऽचायथ् सो ऽमन्यत् यो वा इतो जनिष्यते स इदं भविष्यतीति तां प्राविशत् तस्या इन्द्र एवाजायत् सो ऽमन्यत् यो वै मदितो ऽपरो जनिष्यते स इदं भविष्यतीति तस्या अनुमृश्य योनिमा उच्छिन्थ् सा सूतवशा उभवत् तथ् सूतवशायै जन्म – [] 22 TS 6.1.3.6 - Padam यज्ञः । दक्षिणाम् । अभीति । अद्ध्यायत् । ताम् । समिति

यज्ञः । दक्षिणाम् । अभीति । अद्ध्यायत् । ताम् । समिति ।

अभवत् । तत् । इन्द्रः । अचायत् । सः । अमन्यत । यः । वै ।

इतः । जनिष्यते । सः । इदम् । भिवष्यति । इति । ताम् । प्रेति ।

अविशत् । तस्याः । इन्द्रः । एव । अजायत । सः । अमन्यत । यः ।

वै । मत् । इतः । अपरः । जनिष्यते । सः । इदम् । भिवष्यति ।

इति । तस्याः । अनुमृश्येत्यनु – मृश्य । योनिम् । एति ।

अच्छिनत् । सा । सूतवशेति सूत – वशा । अभवत् । तत् ।

सूतवशाया इति सूत – वशायै । जन्म । 22 (50)

TS 6.1.3.7

ता ए हस्ते न्यवेष्टयत तां मृगेषु न्यदधाथ् सा कृष्णविषाणा— ऽभवदिन्द्रस्य योनिरिस मा मा हि एसीरिति कृष्णविषाणां प्र यच्छिति स्योनिमेव यज्ञं करोति सयोनिं दक्षिणा ए सयोनिमिन्द्र ए

सयोनित्वाय कृष्यै त्वा सुसस्याया इत्याह तस्मादकृष्टपच्या ओषधयः पच्यन्ते सुपिप्पलाभ्यस्त्वौषधीभ्य इत्याह तस्मादोषधयः फलं गृह्णन्ति यद्धस्तेन – [ ] 23

TS 6.1.3.7 - Padam

ताम् । हस्ते । नीति । अवेष्टयत । ताम् । मृगेषु । नीति । अदधात् ।

सा । कृष्णविषाणेति कृष्ण – विषाणा । अभवत् । इन्द्रस्य । योनिः ।

असि । मा । मा । हि ्सीः । इति । कृष्णविषाणामिति

कृष्ण – विषाणाम् । प्रेति । यच्छति । सयोनिमिति स – योनिम् ।

एव । यज्ञम् । करोति । सयोनिमिति स – योनिम् । दक्षिणाम् ।

सयोनिमिति स – योनिम् । इन्द्रम् । स्योनित्वायेति सयोनि–त्वाय ।

कृष्यै । त्वा । सुसस्याया इति सु – सस्यायै । इति । आह ।

तस्मात् । अकृष्टपच्या इत्यकृष्ट – पच्याः । ओषध्यः । पच्यन्ते ।

सुपिप्पलाभ्य इति सु – पिप्पलाभ्यः । त्वा ।

। । । । । । । । । । अोषधीभ्य इत्योषधि – भ्यः । इति । आह । तस्मात् । ओषधयः । ... ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... ... । ... ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... । ... .

TS 6.1.3.8

कण्डूयेत पामनम्भावुकाः प्रजाः स्युर्यथ् स्मयेत नग्नं भावुकाः कृष्णविषाणया कण्डूयतेऽपिगृह्य स्मयते प्रजानां गोपीथाय न पुरा दक्षिणाभ्यो नेतोः कृष्णविषाणामव चृतेद्-यत् पुरा दक्षिणाभ्यो नेतोः कृष्णविषाणामव चृतेद्-यत् पुरा दक्षिणाभ्यो नेतोः कृष्णविषाणामव चृतेद्-योनिः प्रजानां परापातुका स्यान्नीतासु दक्षिणासु चात्वाले कृष्णविषाणां प्रास्यित योनिवै यज्ञस्य चात्वालं योनिः कृष्णविषाणा योनावेव योनिं दधाति यज्ञस्य सयोनित्वाय ॥ 24

TS 6.1.3.8 - Padam

कण्डूयेत । पामनम्भावुका इति पामनम् – भावुकाः ।
प्रजा इति प्र – जाः । स्युः । यत् । स्मयेत । नग्नम्भावुका इति
नग्नम् – भावुकाः । कृष्णविषाणयेति कृष्ण-विषाणया । कण्डूयते ।
अपिगृह्येत्यपि – गृह्य । स्मयते । प्रजानामिति प्र – जानाम् ।

गोपीथाय । न । पुरा । दक्षिणाभ्यः । नेतोः । कृष्णविषाणामिति कृष्ण – विषाणाम् । अवेति । चृतेत् । यत् । पुरा । दक्षिणाभ्यः । नेतोः । कृष्णविषाणामिति कृष्ण-विषाणाम् । अवचृतेदित्यव-चृतेत् । योनिः । प्रजानामिति प्र – जानाम् । परापातुकेति परा – पातुका । स्यात् । नीतासु । दक्षिणासु । चात्वाले । कृष्णविषाणामिति कृष्ण – विषाणाम् । प्रेति । अस्यति । योनिः । वै । यज्ञस्य । चात्वालम् । योनिः । कृष्णविषाणेति कृष्ण – विषाणा । योनौ । एव । योनिम् । दधाति । यज्ञस्य । सयोनित्वायेति सयोनि – त्वाय ॥ 24 (48) (रुन्थ एष – तस्मा – च्छरमयी – यूपस्तृतीयं – मिथुनत्वाय – जन्म – हस्तेना – ष्टाचत्वारि*्*शच्च) (A3) TS 6.1.4.1 वाग्वै देवेभ्यो ऽपाक्रामद्-यज्ञायातिष्ठमाना सा वनस्पतीन् प्राविशथ् सैषा वाग्वनस्पतिषु वदति या दुन्दुभौ या तूणवे या वीणायां ्यद्-दीक्षितदण्डं प्रयच्छति वाचमेवाव रुन्ध औदंबरो भवत्यूर्ग्वा

। । । । । । । । । । । उदुंबर ऊर्जमेवाव रुन्धे मुखेन सम्मितो भवति मुखत एवास्मा । । । । । । उर्ज दधाति तस्मान् मुखत ऊर्जा भुञ्जते – [] 25

TS 6.1.4.1 - Padam

वाक् । वै । देवेभ्यः । अपेति । अक्रामत् । यज्ञायं । अतिष्ठमाना ।

सा । वनस्पतीन् । प्रेति । अविञ्ञत् । सा । एषा । वाक् । वनस्पतिषु ।

वदति । या । दुन्दुभौ । या । तूणवे । या । वीणायाम् । यत् ।

दीक्षितदण्डमिति दीक्षित–दण्डम् । प्रयच्छतीति प्र–यच्छति । वाचम् ।

एव । अवेति । रुन्धे । औदुम्बरः । भवति । ऊर्क् । वै । उदुंबरः ।

णव । अवेति । रुन्धे । औदुम्बरः । भवति । उर्क् स । वै । उदुंबरः ।

जर्जम् । एव । अवेति । रुन्धे । मुखेन । सम्मित् इति सं – मितः ।

भवति । मुखतः । एव । अस्मै । ऊर्जम् । द्धाति । तस्मात् ।

मुखतः । ऊर्जा । भुञ्जते । 25 (50)

TS 6.1.4.2

क्रीते सोमे मैत्रावरुणाय दण्डं प्र यच्छित मैत्रावरुणो हि पुरस्ता—

दृत्विग्भ्यो वाचं विभजित तामृत्विजो यजमाने प्रति ष्ठापयन्ति स्वाहा

यज्ञं मनसेत्याह मनसा हि पुरुषो यज्ञमभिगच्छित स्वाहा

हावापृथिवीभ्या –मित्याह हावापृथिव्योर्. हि यज्ञः स्वाहोरोर्– नत्तरिक्षादित्याहान्तरिक्षे हि यज्ञः स्वाहा यज्ञं वातादा रभ । इत्याहायं – [] 26

TS 6.1.4.2 - Padam

क्रीते । सोमे । मैत्रावरुणायेति मैत्रा – वरुणाय । दण्डम् । प्रेति । यच्छति । मैत्रावरुण इति मैत्रा – वरुणः । हि । पुरस्तात् । ॥ । । । । ऋत्विग्भ्य इत्यृत्विक् – भ्यः । वाचम् । विभजतीति वि – भजति । ताम् । ऋत्विजः । यजमाने । प्रतीति । स्थापयन्ति । स्वाहा । यज्ञम् । मनसा । इति । आह । मनसा । हि । पुरुषः । यज्ञम् । अभिगच्छतीत्यभि – गच्छति । स्वाहा । । ॥ । द्यावापृथिवीभ्यामिति द्यावा – पृथिवीभ्याम् । इति । आह । द्यावापृथिव्योरिति द्यावा-पृथिव्योः । हि । यज्ञः । स्वाहा । उरोः । अन्तरिक्षात् । इति । आह । अन्तरिक्षे । हि । यज्ञः । स्वाहा । यज्ञम् । वातात् । एति । रभे । इति । आह । अयम् । 26 (50)

TS 6.1.4.3

वाव यः पवते स यज्ञस्तमेव साक्षादा रभते मुष्टी करोति वाचं यच्छित यज्ञस्य धृत्या अदीक्षिष्टायं ब्राह्मण इति त्रिरुपा श्राह ते वेभ्य एवैनं प्राऽऽह त्रिरुच्चैरुभयेभ्य एवैनं देवमनुष्येभ्यः प्राऽऽह न पुरा नक्षत्रेभ्यो वाचं वि सृजेद् – यत्पुरा नक्षत्रेभ्यो वाचं वि सृजेद् – यत्पुरा नक्षत्रेभ्यो वाचं वि सृजेद् – यत्पुरा नक्षत्रेभ्यो वाचं विसृजेद् – यत्पुरा नक्षत्रेभ्यो वाचं विसृजेद् – यह्य स्वाचं विसृजेद् – यह्य स्वाचं वि स्विसृजेद् – यह्य स्वाचं वि स्वाचं विसृजेद् – यह्य स्वाचं विस्वचं विस्वचं विस्वचं विस्वचं वि च्छिन्द्या – [ ] 27

TS 6.1.4.3 - Padam

वाव । यः । पवते । सः । यज्ञः । तम् । एव । साक्षादिति

स-अक्षात् । एति । रभते । मुष्टी इति । करोति । वाचम् । यच्छति ।
यज्ञस्य । धृत्यै । अदीक्षिष्ट । अयम् । ब्राह्मणः । इति । त्रिः ।

उपा श्रित्युप – अंश्रु । आह् । देवेभ्यः । एव । एनम् । प्रेति ।

आह् । त्रिः । उच्चैः । उभयेभ्यः । एव । एनम् । देवमनुष्येभ्य इति

तेव – मनुष्येभ्यः । प्रेति । आह् । न । पुरा । नक्षत्रेभ्यः । वाचम् ।

वीति । सृजेत् । यत् । पुरा । नक्षत्रेभ्यः । वाचम् ।

विसृजेदिति वि – सृजेत् । यज्ञम् । वीति । छिन्द्यात् । 27 (50)

TS 6.1.4.4

-दुदितेषु नक्षत्रेषु व्रतं कृणुतेति वाचं विस्जिति यज्ञव्रतो वै

दिक्षितो यज्ञमेवाभि वाचं विस्जिति यदि विस्जेद्-वैष्णवीमृचमनु

ब्रूयाद्-यज्ञो वै विष्णुर्यज्ञेनैव यज्ञ्ञ् सं तनोति दैवीं धियं मनामह

इत्याह यज्ञमेव तन्म्रदयित सुपारा नो असद्-वश् इत्याह व्युष्टिमेवाव

रुन्धे - [] 28

TS 6.1.4.4 - Padam

उदितेष्वित्युत् – इतेषु । नक्षत्रेषु । व्रतम् । कृणुत । इति । वाचम् । वीति । सृजति । यज्ञव्रत इति यज्ञ-व्रतः । वै । दीक्षितः । यज्ञम् । एव । अभीति । वाचम् । वीति । सृजति । यदि । विसृजेदिति वि – सृजेत् । वैष्णवीम् । ऋचम् । अन्विति । ब्रूयात् । यज्ञः । वै । विष्णुः । यज्ञेन । एव । यज्ञम् । समिति । तनोति । यज्ञः । वै । विष्णुः । यज्ञेन । एव । यज्ञम् । समिति । तनोति । यज्ञम् । धियम् । मनामहे । इति । आह् । यज्ञम् । एव । तत् । प्रदयति । सुपारेति सु – पारा । नः । असत् । वञ्जे । इति । आह् । य्युष्टिमिति वि – उष्टिम् । एव । अवेति । रुन्धे । 28 (50)

TS 6.1.4.5 ब्रह्मवादिनो वदन्ति होतव्यं दीक्षितस्य गृहा(3) इ न होतव्या(3)मिति हिवर्वे दीक्षितो यज्जुहुयाद्-यजमानस्यावदाय जुहुयाद्-यन्न जुंहुयाद्-यज्ञपरुरन्तरियाद्-ये देवा मनोजाता मनोयुज इत्याह प्राणा वै देवा मनोजाता मनोयुजस्तेष्वेव परोक्षं जुहोति तन्नेव हुतं नेवाहुत स्वपन्तं वै दीक्षित ए रक्षा एसि जिघा एसन्त्यग्निः -[] 29 TS 6.1.4.5 - Padam ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म – वादिनः । वदन्ति । होतव्यम् । दीक्षितस्य । गृहा(3) इ। न। होतव्या(3)म्। इति । हविः। वै। दीक्षितः। यत्। जुहुयात् । यजमानस्य । अवदायेत्यंव – दायं । जुहुयात् । यत् । न । जुहुयात् । यज्ञपरुरिति यज्ञ – परुः । अन्तः । इयात् । ये । देवाः । मनोजाता इति मनः – जाताः । मनोयुज इति मनः–युजः । इति । आह । प्राणा इति प्र – अनाः । वै । देवाः । मनोजाता इति

मनः – जाताः । मनोयुज इति मनः – युजः । तेषु । एव ।

परोक्षमिति परः – अक्षम् । जुहोति । तत् । न । इव । हुतम् । न ।

ा ॥ इव । अहुतम् । स्वपन्तम् । वै । दीक्षितम् । रक्षार्सा । जिघा ्सन्ति । अग्निः । 29 (50) TS 6.1.4.6 खलु वै रक्षोहा उग्ने त्व एं सु जागृहि वय एं सु मन्दिषीमहीत्याहाग्नि-मेवाधिपां कृत्वा स्विपिति रक्षसामपहत्या अव्रत्यमिव वा एष करोति यो दीक्षितः स्विपिति त्वमग्ने व्रतपा असीत्याहाग्निर्वे देवानां व्रतपितः स एवैनं व्वतमा लंभयति देव आ मर्त्येष्वेत्याह देवो – [ ] 30 TS 6.1.4.6 - Padam खलुं । वै । रक्षोहेति रक्षः – हा । अग्ने । त्वम् । स्विति । जागृहि । वयम् । स्विति । मन्दिषीमहि । इति । आह । अग्निम् । एव । अधिपामित्यधि – पाम् । कृत्वा । स्विपति । रक्षंसाम् । अपहत्या इत्यपं – हत्यै । अव्रत्यम् । इव । वै । एषः । करोति । यः । दीक्षितः । स्वपिति । त्वम् । अग्ने । व्रतपा इति व्रत-पाः । असि । इति । आह । अग्निः । वै । देवानाम् । व्रतपतिरिति व्रत - पतिः । सः । एव । एनम् । व्रतम् । एति ।

लम्भयति । देवः । एति । मर्त्येषु । एति । इति । - --- - अाह । देवः । 30 (50)

TS 6.1.4.7

TS 6.1.4.7 - Padam

हि। एषः । सन्न्। मर्त्येषु । त्वम् । यज्ञेषु । ईड्यः । इति । आह । एतम् । हि। यज्ञेषु । ईडते । अपेति । वै। दीक्षितात् । सुषुपुषः । इन्द्रियम् । देवताः । क्रामन्ति । विश्वे । देवाः । अभीति । माम् । एति । अववृत्रन्न् । इति । आह । इन्द्रियेण । एव । एनम् । वेवताभिः । समिति । नयति । यत् । एतत् । यजुः । न । ब्रूयात् ।

TS 6.1.4.8

सोमा ऽऽ भूयो भरेत्याहा-परिमितानेव प्रशूनव रुन्धे चन्द्रमिस मम भोगाय भवेत्याह यथादेवत-मेवैनाः प्रति गृह्णाति वायवे त्वा वरुणाय त्वेति यदेवमेता नानुदिशेदयथादेवतं दक्षिणा गमयेदा देवताभ्यो वृश्च्येत यदेवमेता अनुदिशति यथादेवतमेव हिल्ला गमयित न देवताभ्य आ – [] 32

TS 6.1.4.8 - Padam

सोम । एति । भूयः । भर । इति । आह ।

अपरिमितानित्यपरि-मितान् । एव । पृशून् । अवेति । रुन्धे ।

चन्द्रम् । असि । मम । भोगाय । भव । इति । आह ।

यथादेवतमिति यथा – देवतम् । एव । एनाः । प्रतीति । गृह्णाति ।

वायवे । त्वा । वरुणाय । त्वा । इति । यत् । एवम् । एताः । न ।

अनुदिशेदित्यनु – दिशेत् । अयथादेवतमित्ययथा – देवतम् ।

दक्षिणाः । गमयेत् । एति । देवताभ्यः । वृश्च्येत । यत् । एवम् ।
एताः । अनुदिशतीत्यनु – दिशति । यथादेवतमिति यथा – देवतम् ।
एव । दक्षिणाः । गमयति । न । देवताभ्यः । एति । 32 (50)

TS 6.1.4.9 - Padam

वृश्च्यते । देवीः । आपः । अपाम् । नपात् । इति । आह । यत् ।

वः । मेद्ध्यम् । यज्ञियम् । सदेविमिति स – देवम् । तत् । वः ।

मा । अवेति । क्रिमिषम् । इति । वाव । एतत् । आह । अच्छिन्नम् ।

तन्तुम् । पृथिव्याः । अन्विति । गेषम् । इति । आह । सेतुम् । एव ।

कृत्वा । अतीति । एति ॥ 33 (33)

(भुञ्जते – ऽयं – छिन्द्याद् – रुन्धे – ऽग्नि – राह देव – इयद् – ॥

– देवताभ्य आ – त्रयस्त्रिप्शच्च) (८४५)

त्वा वै देवयजन-मद्ध्यवसाय दिशो न प्राजानन् ते(1) ऽन्योऽन्यमुपाधावन् त्वया प्र जानाम् त्वयेति ते ऽदित्या ए समद्ध्यन्त
त्वया प्र जानामेति सा ऽब्रवीद्-वरं वृणै मत्प्रायणा एव वो यज्ञा
मदुदयना असन्निति तस्मादादित्यः प्रायणीयो यज्ञानामादित्य
उदयनीयः पञ्च देवता यजित पञ्च दिशो दिशां
प्रज्ञात्या – [ ] 34

TS 6.1.5.1 - Padam

देवाः । वै । देवयजनिमिते देव – यजनम् ।

अद्ध्यवसायेत्यिध – अवसाय । दिशः । न । प्रेति । अजानन्न् ।

ते । अन्यः । अन्यम् । उपेति । अधावन्न् । त्वया । प्रेति । जानाम ।

त्वया । इति । ते । अदित्याम् । सिमिति । अद्ध्यन्त । त्वया । प्रेति ।

जानाम । इति । सा । अब्रवीत् । वरम् । वृणै । मत्प्रायणा इति

मत् – प्रायणाः । एव । वः । यज्ञाः । मदुदयना इति मत् – उदयनाः ।

असन्न् । इति । तस्मात् । आदित्यः । प्रायणीय इति प्र–अयनीयः ।

यज्ञानाम् । आदित्यः । उदयनीय इत्युत् – अयनीयः । पञ्च । देवताः । यजति । पञ्च । दिशः । दिशाम् । प्रज्ञात्या इति प्र – ज्ञात्यै । 34 (50) TS 6.1.5.2 अथो पञ्चाक्षरा पङ्किः पाङ्को यज्ञो यज्ञमेवाव रुन्धे पथ्या 🔊 स्वस्तिमयजन् प्राचीमेव तया दिशं प्राजानन्नग्निना दक्षिणा सोमेन प्रतीची एं सवित्रोदीची – मदित्योर्द्ध्वां पथ्या ७ स्वस्तिं ँयजित प्राचीमेव तया दिशं प्र जानाति पथ्या 🖃 स्वस्तिमिष्ट्वाऽग्नीषोमौ यजित चक्षुषी वा एते यज्ञस्य यदग्नीषोमौ ताभ्यामेवानु पश्य - [ ] 35 TS 6.1.5.2 - Padam अथो इति । पञ्चाक्षरेति पञ्च – अक्षरा । पङ्किः । पाङ्कः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । पथ्याम् । स्वस्तिम् । अयजन्न । प्राचीम् । एव । तया । दिशम् । प्रेति । अजानन्न् । अग्निना । दक्षिणा । सोमेन । प्रतीचीम् । सवित्रा । उदीचीम् । अदित्या ।

ऊर्द्ध्वाम् । पथ्याम् । स्वस्तिम् । यजिति । प्राचीम् । एव । तया ।

दिशम् । प्रेति । जानाति । पथ्याम् । स्वस्तिम् । इष्ट्वा ।

अग्नीषोमावित्यग्नी—सोमौ । यजिति । चक्षुषी इति । वै । एते इति ।

यज्ञस्य । यत् । अग्नीषोमावित्यग्नी — सोमौ । ताभ्याम् । एव ।

अन्विति । पश्यित । 35 (50)

TS 6.1.5.3

-त्यग्नीषोमाविष्ट्वा सवितारं यजित सवितृप्रसूत एवानु पश्यित सिवतारिमिष्ट्वाऽदितिं यजितीयं वा अदितिरस्यामेव प्रतिष्ठायानु पश्यत्यदितिमिष्ट्वा मारुतीमृचमन्वाह मरुतो वै देवानां विशो देविवशं खलु वै कल्पमानं मनुष्यिविशमनु कल्पते यन् मारुतीमृचमन्वाह विशां क्लृप्त्ये ब्रह्मवादिनो वदन्ति प्रयाजवदननूयाजं प्रायणीयं कार्य-मनूयाजव – [] 36

TS 6.1.5.3 - Padam

अग्नीषोमावित्यग्नी – सोमौ । इष्ट्वा । सवितारम् । यजति । — । — । सवितृप्रसूत इति सवितृ – प्रसूतः । एव । अन्विति । पश्यति ।

सवितारम् । इष्ट्वा । अदितिम् । यजति । इयम् । वै । अदितिः । अस्याम् । एव । प्रतिष्ठायेतिं प्रति – स्थायं । अन्विति । पश्यति । । । । । अदितिम् । इष्ट्वा । मारुतीम् । ऋचम् । अन्विति । आह । मरुतः । वै। देवानाम्। विशः। देवविशमिति देव – विशम्। खलु । वै। कल्पमानम् । मनुष्यविशमिति मनुष्य-विशम् । अन्विति । कल्पते । यत् । मारुतीम् । ऋचम् । अन्वाहेत्यनु – आहं । विशाम् । क्लृप्त्यै । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म – वादिनः । वदन्ति । प्रयाजवदिति प्रयाज – वत् । अननूयाजमित्यननु – याजम् । प्रायणीयमिति प्र – अयनीयम् । कार्यम् । अनूयाजवदित्यनूयाज – वत् । 36 (50) TS 6.1.5.4 दप्रयाज-मुदयनीयमितीमे वै प्रयाजा अमी अनूयाजाः सैव सा यज्ञस्य सन्ततिस्तत् तथा न कार्यमात्मा वै प्रयाजाः प्रजाऽन्याजा यत् प्रयाजा-नन्तरियादात्मान-मन्तरियाद्-यदन्याजा-नन्तरियात् प्रजामन्तरियाद्-यतः खलु वै यज्ञस्य विततस्य न क्रियते तदन् यज्ञः परा भवति यज्ञं पराभवन्तं यजमानोऽनु – [ ] 37

TS 6.1.5.4 - Padam

अप्रयाजमित्यप्र – याजम् । उदयनीयमित्युत् – अयनीयम् । इति । इमे । वै । प्रयाजा इति प्र – याजाः । अमी इति । अनूयाजा इत्यनु – याजाः । सा । एव । सा । यज्ञस्य । सन्ततिरिति सं – तितः । तत् । तथा । न । कार्यम् । आत्मा । वै । प्रयाजा इति प्र – याजाः । प्रजेति प्र – जा । अनूयाजा इत्येनु–याजाः । यत् । प्रयाजानिति प्र–याजान् । अन्तरियादित्यन्तः – इयात् । आत्मानम् । अन्तः । इयात् । यत् । अनूयाजानित्यनु – याजान् । अन्तरियादित्यन्तः – इयात् । प्रजामिति प्र–जाम् । अन्तः । इयात् । यतः । खलु । वै । यज्ञस्य । विततस्येति वि–ततस्य । न । क्रियते । तत् । अन्विति । यज्ञः । परेति । भवति । यज्ञम् । पराभवन्तमिति परा - भवन्तम् । यजमानः । अनु । 37 (50) TS 6.1.5.5 परा भवति प्रयाजवदेवा-नूयाजवत् प्रायणीयं कार्यं प्रयाजवदन्याजव-दूदयनीयं नाऽऽत्मानमन्तरेति न प्रजां न यज्ञः पराभवति न यजमानः प्रायणीयस्य निष्कास उदयनीयमभि

निर्वपित सैव सा यज्ञस्य सन्तिर्वाः प्रायणीयस्य याज्या यत् ता उदयनीयस्य याज्याः कुर्यात् पराङमुं लोकमा रोहेत् प्रमायुकः स्याद्-याः प्रायणीयस्य पुरोनुवाक्यास्ता () उदयनीयस्य याज्याः करोत्यस्मिन्नेव लोके प्रति तिष्ठति ॥ 38

TS 6.1.5.5 - Padam

परेति । भवति । प्रयाजविदिति प्रयाज – वत् । एव ।

अन्याजविद्ग्याज – वत् । प्रायणीयमिति प्र – अयनीयम् ।

कार्यम् । प्रयाजविदिते प्रयाज – वत् । अन्याजविद्ग्यन्याज–वत् ।

उदयनीयमित्युत्–अयनीयम् । न । आत्मानम् । अन्तरेतीत्यन्तः–एति ।

न । प्रजामिति प्र – जाम् । न । यज्ञः । प्राभवतीति परा – भवति ।

न । यजमानः । प्रायणीयस्येति प्र – अयनीयस्य । निष्कासे ।

उदयनीयमित्युत् – अयनीयम् । अभि । निरिति । वपति । सा । एव ।

सा । यज्ञस्य । सन्तितिरिति सं – तिः । याः ।

प्रायणीयस्येति प्र – अयनीयस्य । याज्याः । यत् । ताः ।

उदयनीयस्येत्युत्-अयनीयस्य । याज्याः । कुर्यात् । पराङ् । अमुम् । लोकम् । एति । रोहेत् । प्रमायुक इति प्र – मायुकः । स्यात् । याः । प्रायणीयस्येति प्र - अयनीयस्य । पुरोनुवाक्या इति पुरः – अनुवाक्याः । ताः ( ) । उदयनीयस्येत्युत् – अयनीयस्य । याज्याः । करोति । अस्मिन्न् । एव । लोके । प्रतीति । तिष्ठति ॥ **38 (58)** *(प्रज्ञात्यै – पञ्चत्य – नूयाजव – द्यजमानोऽनु –* ॥ पुरोनुवाक्यास्ता – अष्टौ च) (A5) TS 6.1.6.1 कदूश्च वै सुपर्णी चाऽऽत्मरूपयो–रस्पर्द्धेता 🗸 सा कदूः सुपर्णीमजयथ् सा उब्रवीत् तृतीयस्यामितो दिवि सोमस्तमा हर तेनाऽऽत्मानं निष्क्रीणीष्वेतीयं वै कदूरसौ सुपर्णी छन्दा एसि सौपर्णेयाः सा उब्रवीदस्मै वै पितरौ पुत्रान् बिभृत-स्तृतीयस्यामितो दिवि सोमस्तमा हर तेनाऽऽत्मानं नि ष्क्रीणीष्वे – [] 39

TS 6.1.6.1 - Padam

कद्रः। च।वै। सुपर्णीति सु – पर्णी। च। आत्मरूपयोरित्यात्म – रूपयोः । अस्पर्द्धेताम् । सा । कद्रः । सुपर्णीमितं सु-पर्णीम् । अजयत् । सा । अब्रवीत् । तृतीयस्याम् । इतः । दिवि । सोमः । तम् । एति । हर । तेन । आत्मानम् । निरिति । क्रीणीष्व । इति । इयम् । वै । कदृः । असौ । सुपर्णीति सु-पर्णी । छन्दा ्ंसि । सौपर्णेयाः । सा । अब्रवीत् । अस्मै । वै । पितरौ । पुत्रान् । बिभृतः । तृतीयस्याम् । इतः । दिवि । सोमः । तम् । एति । हर । तेन । आत्मानम् । निरिति । क्रीणीष्व । 39 (50) ति मा कद्रखोचदिति जगत्युदपत-च्चतुर्दशाक्षरा सती सा ऽप्राप्य न्यवर्तत तस्यै द्वे अक्षरे अमीयेता ए सा पशुभिश्च दीक्षया चाऽऽ *गच्छत् तस्माज्जगती छन्दसां पशव्यतमा तस्मात् पशुमन्तं दीक्षोप नमति त्रिष्टुगुदंपतत् त्रयोदशाक्षरा सती सा उप्राप्य न्यवर्तत तस्यै द्वे अक्षरे अमीयेता एं सा दक्षिणाभिश्च – [] 40

TS 6.1.6.2 - Padam

इति । मा । कदूः । अवोचत् । इति । जगती । उदिति । अपतत् । चतुर्दशाक्षरेति चतुर्दश – अक्षरा । सती । सा । अप्राप्येत्यप्र – आप्य । नीति । अवर्तत । तस्यै । द्वे इति । अक्षरे इति । अमीयेताम् । सा । पशुभिरिति पशु – भिः । च । दीक्षया । च । एति । अगच्छत् । तस्मात् । जगती । छन्दसाम् । पशव्यतमेति । ॥ । । । । । । । । । । । । । पश्च – तमा । तस्मात् । पशुमन्तमिति पशु – मन्तम् । दीक्षा । उपेति । नमति । त्रिष्टुक् । उदिति । अपतत् । त्रयोदशाक्षरेति न्नयोदश – अक्षरा । सती । सा । अप्राप्येत्यप्र – आप्य । नीति । अवर्तत । तस्यै । द्वे इति । अक्षरे इति । अमीयेताम् । सा । दक्षिणाभिः। च। 40 (50)

TS 6.1.6.3

नियन्त एतत् खलु वाव तप इत्याहुर्यः स्वं ददातीति

गायत्र्युदपतच्चतुरक्षरा सत्यजया ज्योतिषा तमस्या अजा ऽभ्यरुन्ध

तदजाया अजत्व ए सा सोमं चाऽऽ *हरच्चत्वारि चाक्षराणि - । । । सा ऽष्टाक्षरा स-मपद्यत ब्रह्मवादिनो वदन्ति - [] 41

TS 6.1.6.3 - Padam

तपसा । च । एति । अगच्छत् । तस्मात् । त्रिष्टुभः । लोके ।

माद्ध्यन्दिने । सवने । दक्षिणाः । नीयन्ते । एतत् । खलु । वाव ।

तपः । इति । आहुः । यः । स्वम् । ददाति । इति । गायत्री । उदिति ।

अपतत् । चतुरक्षरेति चतुः – अक्षरा । सती । अजया । ज्योतिषा ।

तम् । अस्यै । अजा । अभीति । अरुन्थ । तत् । अजायाः ।

जजत्वमित्यज–त्वम् । सा । सोमम् । च । एति । अहरत् । चत्वारि ।

च । अक्षराणि । सा । अष्टाक्षरेत्यष्टा – अक्षरा । समिति । अपद्यत ।

ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म – वादिनः । वदन्ति । 41 (50)

TS 6.1.6.4

कस्माथ् सत्याद्-गायत्री किनिष्ठा छन्दसा ए सती यज्ञमुखं परीयायेति । यदेवादः सोममा ऽहरत् तस्माद्-यज्ञमुखं पर्यंत् तस्मात् तेजस्विनीतमा । पद्भ्यां दे सवने समगृह्णान् मुखेनैकं यन्मुखेन समगृह्णात्

TS 6.1.6.4 - Padam

कस्मात् । स्त्यात् । गायत्री । किनिष्ठा । छन्दसाम् । स्ति ।

यज्ञमुखमिति यज्ञ – मुखम् । परीति । इयाय । इति । यत् । एव ।

अदः । सोमम् । एति । अहरत् । तस्मात् । यज्ञमुखमिति

यज्ञ – मुखम् । परीति । ऐत् । तस्मात् । तेजस्विनीतमेति

तेजस्विनी–तमा । पद्भ्यामिति पत्–भ्याम् । द्वे इति । सवने इति ।

समगृह्णादिति सं – अगृह्णात् । मुखेन । एकम् । यत् । मुखेन ।

समगृह्णादिति सं – अगृह्णात् । तत् । अध्यत् । तस्मात् । द्वे इति ।

स्वने इति । शुक्रवती इति शुक्र – वती । प्रातस्सवनमिति

प्रातः – सवनम् । च । माद्ध्यन्दिनम् । च । तस्मात् ।

TS 6.1.6.5

आशिरमव नयित सशुक्रत्वायाथो सं भरत्येवैनत् त्र् सोम-माहियमाणं गन्धर्वो विश्वावसुः पर्यमुष्णाथ् स तिस्रो रात्रीः परिमुषितो ऽवसत् तस्मात् तिस्रो रात्रीः क्रीतः सोमो वसित ते देवा अब्रुवन्थ् स्त्रीकामा वै गन्धर्वा स्स्त्रिया नि ष्क्रीणामेति ते वाच्र्य्य स्त्रियमेकहायनीं कृत्वा तया नि-रक्रीणन्थ् सा ग्रेहिद्-रूपं कृत्वा गन्धर्वभयो [ ] 43

TS 6.1.6.5 - Padam

आशिरम् । अवेति । नयति । सशुक्रत्वायेति सशुक्र – त्वाय ।
अथो इति । समिति । भरति । एव । एनत् । तम् । सोमम् ।
आहियमाणमित्या – हियमाणम् । गन्धर्वः ।
— ।
विश्वावसुरिति विश्व – वसुः । परीति । अमुष्णात् । सः । तिस्रः ।
गन्नीः । परिमुषित इति परि – मुषितः । अवसत् । तस्मात् । तिस्रः ।

रात्रीः । क्रीतः । सोमः । वसति । ते । देवाः । अबुवन्न् । स्त्रीकामा इति स्त्री – कामाः । वै । गन्धर्वाः । स्त्रिया । निरिति । क्रीणाम । इति । ते । वाचम् । स्त्रियम् । एकहायनीमित्येक – हायनीम् । कृत्वा । तया । निरिति । अक्रीणन्न् । सा । रोहित् । रूपम् । कृत्वा । गन्धर्वेभ्यः । 43 (50) TS 6.1.6.6 ऽपक्रम्यातिष्ठत् तद्-रोहितो जन्म ते देवा अंबुवन्नपं युष्मदक्रमी-न्नास्मानु-पावर्तते वि ह्वयामहा इति ब्रह्मं गन्धर्वा अवदन्नगायन् देवाः सा देवान् गायत उपावर्तत तस्माद्-गायन्त । स्त्रियः कामयन्ते कामुंका एन ७ स्त्रियों भवन्ति य एवं वैदाथों य एवं विद्वानिप जन्येषु भवति तेभ्य एव ददत्युत यद्-बहुतया - [] 44 TS 6.1.6.6 - Padam अपक्रम्येत्यप – क्रम्य । अतिष्ठत् । तत् । रोहितः । जन्म । ते । देवाः । अब्रुवन्न् । अपेति । युष्मत् । अक्रमीत् । न । अस्मान् । उपावर्तत इत्युप – आवर्तते । वीति । ह्वयामहै । इति । ब्रह्म ।

गन्धर्वाः । अवदन्न् । अगायन्न् । देवाः । सा । देवान् । गायतः । उपावर्ततेत्युप–आवर्तत । तस्मात् । गायन्तम् । स्त्रियः । कामयन्ते । न । कामुकाः । एनम् । स्त्रियः । भवन्ति । यः । एवम् । वेद । अथो इति । यः । एवम् । विद्वान् । अपीति । जन्येषु । भवति । तेभ्यः । एव । ददति । उत । यत् । बहुतया इति बहु – तयाः । 44 (50) TS 6.1.6.7 भवन्त्येकहायन्या क्रीणाति वाचैवैन 🗸 सर्वया क्रीणाति तस्मादेकहायना मनुष्या वाचं वदन्त्यकूटया ऽकर्णया ऽकाणया ऽञ्लोणया ऽसप्तशफया क्रीणाति सर्वयैवैनं क्रीणाति यच्छ्वेतया क्रीणीयाद्-दुश्चर्मा यजमानः स्याद्-यत् कृष्णया-ऽनुस्तरणी स्यात् प्रमायुको यजमानः स्याद्-यद् द्विरूपया वार्त्रघ्नी स्याथ् स वाऽन्यं जिनीयात् तं वा ऽन्यो जिनीयादरुणया पिङ्गाक्ष्या () क्रीणात्येतद्-वै सोमस्य रूप७ स्वयैवैनं देवतया क्रीणाति ॥ 45

TS 6.1.6.7 - Padam

भवन्ति । एकहायन्येत्येक – हायन्या । क्रीणाति । वाचा । एव । एनम् । सर्वया । क्रीणाति । तस्मात् । एकहायना इत्येक–हायनाः । ॥ ॥ । । । । । । । । । । मनुष्याः । वाचम् । वदन्ति । अकूटया । अकर्णया । अकाणया । अञ्लोणया । असप्तशफयेत्यसप्त – शफया । क्रीणाति । सर्वया । एव । एनम् । क्रीणाति । यत् । श्वेतया । क्रीणीयात् । दुश्चर्मेति दुः – चर्मा । यजमानः । स्यात् । यत् । कृष्णया । अनुस्तरणीत्यनु – स्तरणी । स्यात् । प्रमायुक इति प्र – मायुकः । यजमानः । स्यात् । यत् । द्विरूपयेति द्वि – रूपया । वार्त्रघ्नीति वार्त्र – घ्नी । स्यात् । सः । वा । अन्यम् । जिनीयात् । तम् । वा । ॥ । अन्यः । जिनीयात् । अरुणया । पिङ्गाक्ष्येति पिङ्ग – अक्ष्या ( ) । क्रीणाति । एतत् । वै । सोमस्य । रूपम् । स्वया । एव । एनम् । देवतया । क्रीणाति ॥ **45 (60)** *(निष्क्रीणीष्व – दक्षिणाभिश्च –* वदन्ति – मन्यन्ते-गन्धर्वेभ्यो-बहुतयाः-पिङ्गाक्ष्या-दशं च) (A6)

TS 6.1.7.1

ति स्थित्यमभवत् तस्मादद्भ्यो हिरण्यं पुनन्ति ब्रह्मवादिनो वदन्ति

कस्माथ् सत्यादनस्थिकेन प्रजाः प्रवीयन्ते उस्थन्वतीर्जायन्त इति

यि रण्यं घृते ऽवधाय जुहोति तस्मादनस्थिकेन प्रजाः प्र वीयन्ते

उस्थन्वतीर्जायन्त एतद्–वा अग्नेः प्रियं धाम यद्–घृतं तेजो

हिरण्यमियं ते शुक्र तनूरिदं वर्च इत्याह सतेजसमेवैन थ्

सतन् – [ ] 46

TS 6.1.7.1 - Padam

तत्। हिरण्यम्। अभवत्। तस्मात्। अद्भयं इत्यत् – भ्यः। हिरण्यम्। पुनन्ति। ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म – वादिनः। वदन्ति। कस्मात्। सत्यात्। अनस्थिकेन। प्रजा इति प्र – जाः। प्रवीयन्ते । इति । यत्। हिरण्यम्। घृते। अवधायेत्यव – धायं। जुहोति। तस्मात्। अनस्थिकेन। प्रजा इति प्र – जाः। प्रेति। वति। तस्मात्। अनस्थिकेन। प्रजा इति प्र – जाः। प्रेति। वीयन्ते। अस्थन्वतीरित्यस्थन्न् – वतीः। जायन्ते। एतत्। वै। वीयन्ते। अस्थन्वतीरित्यस्थन्न् – वतीः। जायन्ते। एतत्। वै।

अग्नेः । प्रियम् । धाम । यत् । घृतम् । तेजः । हिरण्यम् । इयम् । ते । शुक्र । तनूः । इदम् । वर्चः । इति । आह् । सर्ते जसमिति । स्त – तेजसम् । एव । एनम् । स्तनुमिति स – तनुम् । 46 (50)

TS 6.1.7.2

TS 6.1.7.2 - Padam

करोति । अथो इति । समिति । भरति । एव । एनम् । यत् ।

अबद्धम् । अवदद्ध्यादित्यव – दद्ध्यात् । गर्भाः ।

प्रजानामिति प्र – जानाम् । परापातुका इति परा–पातुकाः । स्युः ।

बद्धम् । अवेति । द्धाति । गर्भाणाम् । धृत्यै । निष्टक्यम् ।

बद्धनाति । प्रजानामिति प्र – जानाम् । प्रजननायेति प्र–जननाय ।

वाक् । वै । एषा । यत् । सोमक्रयणीति सोम – क्रयणी । जूः ।

असि । इति । आह । यत् । हि । मनसा । जवते । तत् । वाचा ।

वदित । धृता । मनसा । इति । आह । मनसा । हि । वाक् । धृता ।

जुष्टा । विष्णवे । इति । आह । 47 (50)

TS 6.1.7.3

यज्ञो वै विष्णु र्यज्ञायैवैनां जुष्टां करोति तस्यास्ते सत्यसवसः
प्रस्तव इत्याह सिवतृप्रसूतामेव वाचमव रुन्थे काण्डेकाण्डे वै
क्रियमाणे यज्ञण् रक्षाण्सि जिघाण्सन्त्येष खलु वा अरक्षोहतः
पन्था योऽग्नेश्च सूर्यस्य च सूर्यस्य चक्षुरा ऽरुहमग्नेरक्षणः
कनीनिकामित्याह य एवारक्षोहतः पन्थास्तण् समारोहित – [ ] 48

TS 6.1.7.3 - Padam

यज्ञः । वै । विष्णुः । यज्ञायं । एव । एनाम् । जुष्टाम् । करोति ।

तस्याः । ते । सत्यसवस् इति सत्य – सवसः । प्रसव इति

प्र – सवे । इति । आह् । स्वितृप्रसूतामिति स्वितृ – प्रसूताम् ।

एव । वाचम् । अवेति । रुन्धे । काण्डेकाण्ड इति काण्डे –काण्डे ।

वै । क्रियमाणे । यज्ञम् । रक्षां स्ति । जिघा स्ति । एषः । खलु । । वै । अरक्षोहत इत्यरक्षः – हतः । पन्थाः । यः । अग्नेः । च । सूर्यस्य । च । सूर्यस्य । चक्षुः । एति । अरुहम् । अग्नेः । अक्षणः । क्नीनिकाम् । इति । आह । यः । एव । अरक्षोहत इत्यरक्षः –हतः । पन्थाः । तम् । समारोहतीति सं – आरोहति । 48 (50)

TS 6.1.7.4

वाग्वा एषा यथ् सोमक्रयणी चिदिस मनाऽसीत्याह शास्त्येवैनामेतत्

तस्माच्छिष्टाः प्रजा जायन्ते चिदसीत्याह यिद्ध मनसा चेतयते

तद्-वाचा वदित मना ऽसीत्याह यिद्ध मनसाऽभिगच्छित तत् करोति

धी-रसीत्याह यिद्ध मनसा ध्यायित तद्-वाचा - [] 49

TS 6.1.7.4 - Padam

वाक् । वै । एषा । यत् । सोमक्रयणीति सोम – क्रयणी । चित् ।
असि । मना । असि । इति । आह । शास्ति । एव । एनाम् ।
एतत् । तस्मात् । शिष्टाः । प्रजा इति प्र – जाः । जायन्ते । चित् ।
असि । इति । आह । यत् । हि । मनसा । चेतयते । तत् । वाचा ।

वदति । मना । असि । इति । आह । यत् । हि । मनसा । अभिगच्छतीत्यभि – गच्छति । तत् । करोति । धीः । असि । इति । आह । यत् । हि । मनसा । ध्यायति । तत् । वाचा । 49 (50) TS 6.1.7.5 वदित दक्षिणा उसीत्याह दक्षिणा होषा यज्ञियाऽसीत्याह यज्ञियामेवैनां करोति क्षत्रिया उसीत्याह क्षत्रिया होषा उदिति-रस्युभयते इशीर्ष्णीत्याह यदेवाऽऽदित्यः प्रायणीयो यज्ञानामादित्य उदयनीय-स्तस्मादेवमाह यदबद्धा स्यादयता स्याद्-यत् पदिबद्धा-ऽनुस्तरणी स्यात् प्रमायुको यजमानः स्याद् – [ ] 50 **TS 6.1.7.5 - Padam** वदति । दक्षिणा । असि । इति । आह । दक्षिणा । हि । एषा । यज्ञिया । असि । इति । आह । यज्ञियाम् । एव । एनाम् । करोति । क्षत्रिया । असि । इति । आह । क्षत्रिया । हि । एषा । अदितिः । असि । उभयतं ३ शीर्ष्णीत्युभयतः – शीर्ष्णी । इति । आह । यत् । एव । आदित्यः । प्रायणीय इति प्र – अयनीयः । यज्ञानाम् ।

आदित्यः । उदयनीय इत्युत् – अयनीयः । तस्मात् । एवम् । आह् । यत् । अबद्धा । स्यात् । अयता । स्यात् । यत् । पदिबद्धेति पदि – बद्धा । अनुस्तरणीत्यनु – स्तरणी । स्यात् । प्रमायुक्त इति प्र – मायुकः । यजमानः । स्यात् । 50 (50)

TS 6.1.7.6

यत् कर्णगृहीता वार्त्रघ्नी स्याथ् स वा उन्यं जिनीयात् तं वाउन्यो जिनीयान्मित्रस्त्वा पदि बद्ध्नात्वित्याह मित्रो वै शिवो देवानां तेनैवैनां पदि बद्ध्नाति पूषा ऽद्ध्वनः पात्वित्याहेयं वै पूषेमामेवास्या अधिपामकः समष्ट्या इन्द्राया–द्ध्यक्षायेत्याहेन्द्रमेवास्या अद्ध्यक्षं करो – [] 51

TS 6.1.7.6 - Padam

 पातु । इति । आह । इयम् । वै । पूषा । इमाम् । एव । अस्याः । अधिपामित्यधि – पाम् । अकः । समष्ट्या इति सं – अष्ट्यै । इन्द्राय । अद्ध्यंक्षायेत्यधि – अक्षाय । इति । आह । इन्द्रम् । एव । अस्याः । अद्ध्यंक्षमित्यधि – अक्षम् । करोति । 51 (50) TS 6.1.7.7 -त्यनु त्वा माता-मन्यतामनु पितेत्याहा-नुमतयैवैनया क्रीणाति सा देवि देवमच्छेहीत्याह देवी होषा देवः सोम इन्द्राय सोममित्याहेन्द्राय हि सोम आह्रियते यदेतद्-यजुर्न ब्रूयात् पराच्येव सोमक्रयणीयाद् रुद्रस्त्वा ऽऽ वर्तयत्वित्याह रुद्रो वै क्रूरो – [ ] 52 **TS 6.1.7.7 - Padam** अन्विति । त्वा । माता । मन्यताम् । अन्विति । पिता । इति । आह । अनुमतयेत्यनु – मतया । एव । एनया । क्रीणाति । सा । देवि । देवम् । अच्छ । इहि । इति । आह । देवी । हि । एषा । देवः । सोमः । इन्द्राय । सोमम् । इति । आह । इन्द्राय । हि । सोमः । आह्रियत इत्या – ह्रियते । यत् । एतत् । यजुः । न । ब्रूयात् ।

पराची । एव । सोमक्रयणीति सोम – क्रयणी । इयात् । रुद्रः । त्वा । एति । वर्तयतु । इति । आह । रुद्रः । वै । क्रूरः । 52 (50) TS 6.1.7.8

देवानां तमेवास्यै परस्ताद्-दधात्यावृत्त्यै क्रूरिमव वा एतत् करोति

यद्-रुद्रस्य कीर्तयित मित्रस्य पथेत्याह ञान्त्यै वाचा वा एष वि

जीणीते यः सोमक्रयण्या स्वस्ति सोमसखा पुनरेहि सह रय्येत्याह

वाचैव विक्रीय पुनरात्मन् वाचं धत्ते ऽनुपदासुका ऽस्य वाग्भवित

य एवं वेद ()॥ 53

TS 6.1.7.8 - Padam

देवानाम् । तम् । एव । अस्यै । परस्तात् । द्धाति । आवृत्त्या इत्या – वृत्त्यै । क्रूरम् । इव । वै । एतत् । करोति । यत् । रुद्रस्य । कीर्तयति । मित्रस्य । पथा । इति । आह । शान्त्यै । वाचा । वै । एषः । वीति । क्रीणीते । यः । सोमक्रयण्येति सोम – क्रयण्या । स्वस्ति । सोमसखेति सोम – सखा । पुनः । एति । इहि । सह । रय्या । इति । आह । वाचा । एव । विक्रीयेति वि – क्रीय । पुनः ।

आत्मन्न् । वाचम् । धत्ते । अनुपदासुकेत्यनुप – दासुका । अस्य । वाक् । भवति । यः । एवम् । वेद ( ) ॥ 53 (50) (सतनुं – विष्णव इत्याह – समारोहति – ध्यायति तद् वाचा – यजमानः स्यात् – करोति – क्रूरो – वेद) (A7) TS 6.1.8.1 षट् पदान्यनु नि क्रामित षडहं वाङ् नाति वदत्युत संवथ्सरस्यायने यावत्येव वाक् तामव रुन्धे सप्तमे पदे जुहोति सप्तपदा शक्वरी पशवः शक्वरी पशूनेवावं रुन्धे सप्त ग्राम्याः पशवः सप्ताऽऽरण्याः सप्त छन्दा - स्युभयस्या - वरुद्ध्यै वस्व्यसि रुद्रा ऽसीत्याह रूपमेवास्या एतन् महिमानं - [ ] 54 TS 6.1.8.1 - Padam षट् । पदानि । अनु । नीति । क्रामति । षडहमिति षट् – अहम् । वाक् । न । अतीति । वदति । उत । संवथ्सरस्येति सं–वथ्सरस्य । अयने । यावती । एव । वाक् । ताम् । अवेति । रुन्धे । सप्तमे । पदे । जुहोति । सप्तपदेति सप्त – पदा । शक्वरी । पश्वः ।

शक्वरी । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । सप्त । ग्राम्याः । पश्वः । सप्त । आरण्याः । सप्त । छन्दार्ंसि । उभयस्य । अवरुद्ध्या इत्यव – रुद्ध्यै । वस्वी । असि । रुद्रा । असि । इति । आह । रूपम् । एव । अस्याः । एतत् । महिमानम् । 54 (50) **TS 6.1.8.2** ँव्याचष्टे बृहस्पतिस्त्वा सुम्ने रण्वत्वित्याह ब्रह्म वै देवानां बृहस्पति-र्ब्रह्मणैवास्मै पशूनव रुन्धे रुद्रो वसुभिरा निकेत्वित्याहाऽऽ*वृत्त्यै पृथिव्यास्त्वा मूर्द्धन्ना जिघर्मि देवयजन इत्याह पृथिव्या होष मूर्द्धा यद्—देवयजनमिडायाः पद इत्याहेडायै होतत् पदं यथ् सोमक्रयण्यै घृतवति स्वाहे – [ ] 55 **TS 6.1.8.2 - Padam** व्याचष्ट इति वि–आचष्टे । बृहस्पतिः । त्वा । सुम्ने । रण्वतु । इति । आह । ब्रह्म । वै । देवानाम् । बृहस्पतिः । ब्रह्मणा । एव । अस्मै । पशून् । अवेति । रुन्धे । रुद्रः । वसुभिरिति वसु – भिः । एति । चिकेतु । इति । आह । आवृत्त्या इत्या – वृत्त्यै । पृथिव्याः । त्वा ।

मूर्द्धन्न् । एति । जिघर्मि । देवयजन इति देव-यजने । इति । आह । पृथिव्याः । हि । एषः । मूर्द्धा । यत् । वेवयजनमिति देव – यजनम् । इडायाः । पदे । इति । आह । देवयजनमिति देव – यजनम् । इडायाः । पदे । इति । आह । इडायै । हि । एतत् । पदम् । यत् । सोमक्रयण्या इति । सोम – क्रयण्यै । घृतवतीति घृत–वति । स्वाहा । 55 (50)

TS 6.1.8.3

-त्याह् यदेवास्यै पदाद्-घृतमपीड्यत् तस्मादेवमाह्

पदद्ध्वर्युरनग्नावाहुतिं जुहुयादन्धो ऽद्ध्वर्युः स्याद्-रक्षा्र्सि

यज्ञण् हन्युर्. हिरण्यमुपास्य जुहोत्यग्निवत्येव जुहोति नान्धी

उद्ध्वर्यु र्भवति न यज्ञण् रक्षाण्सि घ्नित्त काण्डेकाण्डे वै क्रियमाणे

यज्ञण् रक्षाण्सि जिघाण्सन्ति परिलिखित्ण् रक्षः परिलिखिता

अरातय इत्याह रक्षसामपहत्या – [ ] 56

TS 6.1.8.3 - Padam

इति । आह । यत् । एव । अस्यै । पदात् । घृतम् । अपीड्यत । ॥ तस्मात् । एवम् । आह । यत् । अद्ध्वर्युः । अनग्नौ ।

आहुं तिमित्या – हुतिम् । जुहुयात् । अन्धः । अद्ध्वर्युः । स्यात् । रक्षा ्सि । यज्ञम् । हन्युः । हिरण्यम् । उपास्येत्युप – अस्य । ा जुहोति । अग्निवतीत्यग्नि – वति । एव । जुहोति । न । अन्धः । अद्ध्वर्युः । भवति । न । यज्ञम् । रक्षां ्सि । घनन्ति । काण्डेकाण्ड इति काण्डे – काण्डे । वै । क्रियमाणे । यज्ञम् । रक्षा ्सि । जिघा ्सन्ति । परिलिखितमिति परि – लिखितम् । रक्षः । परिलिखिता इति परि – लिखिताः । अरातयः । इति । आह । रक्षसाम् । अपहत्या इत्यपं – हत्यै । 56 (50) TS 6.1.8.4 इदमह ए रक्षसो ग्रीवा अपि कृन्तामि यो ऽस्मान् हेष्टि यं च वयं द्विष्म इत्याह द्वौ वाव पुरुषौ यं चैव द्वेष्टि यश्चैनं द्वेष्टि तयोरेवानन्तरायं ग्रीवाः कृन्तति पश्चो वै सोमक्रयण्यै पदं यावत्त्मूत ् सं वपति पशूनेवाव रुन्धे ऽस्मे राय इति सं ्वपत्यात्मान-मेवाद्ध्वर्युः - [ ] **57**

TS 6.1.8.4 - Padam

इदम् । अहम् । रक्षेसः । ग्रीवाः । अपीति । कृन्तामि । यः ।

अस्मान् । द्वेष्टि । यम् । च । वयम् । द्विष्मः । इति । आह । द्वौ ।

वाव । पुरुषौ । यम् । च । एव । द्वेष्टि । यः । च । एनम् । द्वेष्टि ।

तयोः । एव । अनन्तरायमित्यनन्तः – आयम् । ग्रीवाः । कृन्तति ।

पश्वः । वै । सोमक्रयण्या इति सोम – क्रयण्यै । पदम् ।

यावत्मूतमिति यावत् – त्मूतम् । समिति । वपति । पशून् । एव ।

अवेति । रुन्धे । अस्मे इति । रायः । इति । समिति । वपति ।

आत्मानम् । एव । अद्ध्वर्युः । 57 (50)

TS 6.1.8.5

पशुभ्यो नान्त-रेति त्वे राय इति यजमानाय प्र यच्छिति यजमान एव
रियं दधाति तोते राय इति पिलिया अर्द्धो वा एष आत्मनो यत्
पिली यथा गृहेषु निधत्ते तादृगेव तत् त्वष्टीमती ते सपेयेत्याह त्वष्टा
वै पशूनां मिथुनाना ्र रूपकृद्-रूपमेव पशुषु दधात्यस्मै वै
लोकाय गार्.हपत्य आ धीयते () ऽमुष्मा आहवनीयो यद्-

गार्.हपत्य उपवपेदस्मिन् लोके पशुमान्थ् स्याद् –यदाहवनीये गार्.हपत्य उपवपेदस्मिन् लोके पशुमान्थ् स्याद् – यदाहवनीये उमुष्मिन् लोके पशुमान्थ् स्यादुभयोरुप वपत्युभयोरेवैनं लोकयोः पशुमन्तं करोति ॥ 58

TS 6.1.8.5 - Padam

पशुभ्य इति पशु – भ्यः । न । अन्तः । एति । त्वे इति । रायः । इति । यजमानाय । प्रेति । यच्छति । यजमाने । एव । रयिम् । दधाति । तोते । रायः । इति । पत्नियै । अर्द्धः । वै । एषः । ा ॥ ॥ । आत्मनः । यत् । पत्नी । यथा । गृहेषु । निधत्त इति नि – धत्ते । तादृक्। एव। तत्। त्वष्टीमती। ते। सपेय। इति। आह। त्वष्टा। वै। पशूनाम्। मिथुनानाम्। रूपकृदिति रूप – कृत्। रूपम्। एव । पशुषु । दधाति । अस्मै । वै । लोकाय । गार्.हंपत्य इति गार्.हं – पत्यः । एति । धीयते ( ) । अमुष्मै । ा । । । । । । । । । । । अाहवनीय इत्या – हवनीयः । यत् । गार्.हपत्य इति गार्.ह – पत्ये । उपवपेदित्युप – वपेत् । अस्मिन्न् । लोके ।

पशुमानिति पशु – मान् । स्यात् । यत् । आहवनीय

= ॥ ॥ ॥ ॥ । चन् ।

इत्या – हवनीये । अमुष्मिन्न् । लोके । पशुमानिति पशु – मान् ।

स्यात् । उभयोः । उपेति । वपति । उभयोः । एव । एनम् ।

लोकयोः । पशुमन्तमिति पशु – मन्तम् । करोति ॥ 58 (74)

(महिमान् । स्वाहा – ऽपहत्या – अद्ध्वर्यु – धीयते –

चतुर्वि एशितिश्च) (४८)

TS 6.1.9.1

TS 6.1.9.1 - Padam

ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म – वादिनः । वदन्ति । विचित्य इति वि-चित्यः । सोमा(3)ः । न । विचित्या(3) इति वि – चित्या(3)ः । इति । सोमः । वै । ओषधीनाम् । राजा । तस्मिन्न् । यत् । आपन्नमित्या – पन्नम् । ग्रसितम् । एव । अस्य । तत् । यत् । । ॥ ॥ विचिनुयादिति वि – चिनुयात् । यथा । आस्यात् । ग्रसितम् । निष्खिदतीति निः – खिदति । तादृक् । एव । तत् । यत् । न । । विचिनुयादिति वि – चिनुयात् । यथा । अक्षन्न् । आपन्नमित्या – पन्नम् । विधावतीति वि – धावति । तादृक् । एव । तत् । क्षोधुकः । अद्ध्वर्युः । स्यात् । क्षोधुकः । यजमानः । । सोमविक्रयिन्निति सोम –विक्रयिन्न् । सोमम् । शोधय । इति । एव । ब्र्यात् । यदि । इतरम् । **59 (50)**

TS 6.1.9.2

्रा । । । ॥ यदीतरमुभयेनैव सोमविक्रयिण—मर्पयित तस्माथ् सोमविक्रयी । । । ॥ ॥ क्षोधुको ऽरुणो ह स्माऽऽहौपवेशिः सोमक्रयण एवाहं तृतीय सवनमव रुन्ध इति पशूनां चर्मन् मिमीते पशूनेवाव रुन्धे पश्वो हि
तृतीय ् सवनं यं कामयेतापशुः स्यादित्यृक्षतस्तस्य मिमीतक्षं वा
अपश्व्यमपशुरेव भवति यं कामयेत पशुमान्थ् स्या – [] 60

TS 6.1.9.2 - Padam

पदि । इतरम् । उभयेन । एव । सोमविक्रयिणमिति

सोम – विक्रयिणम् । अर्पयित । तस्मात् ।
सोमविक्रयीति सोम – विक्रयी । क्षोधुकः । अरुणः । ह । स्म ।
आह । औपवेशिरित्यौप – वेशिः । सोमक्रयण इति सोम – क्रयणे ।
एव । अहम् । तृतीयसवनमिति तृतीय – सवनम् । अवेति । रुन्धे ।

- ` -- - ` -- ` । --- ` अपशुः । एव । भवति । यम् । कामयेत । पशुमानिति पशु – मान् ।

स्यात् । 60 (50)

TS 6.1.9.3 -दिति लोमतस्तस्य मिमीतैतद्-वै पशूना ए रूप ए रूपेणैवास्मै पशूनव रुन्धे पशुमानेव भवत्यपामन्ते क्रीणाति सरसमेवैनं क्रीणात्यमात्यो ऽसीत्याहामैवैनं कुरुते शुक्रस्ते ग्रह इत्याह शुक्रो ह्यस्य ग्रहो ऽनसाऽच्छ याति महिमान-मेवास्याच्छ यात्यनसा – [ ] 61 TS 6.1.9.3 - Padam इति । लोमतः । तस्य । मिमीत । एतत् । वै । पशूनाम् । रूपम् । रूपेण । एव । अस्मै । पशून् । अवेति । रुन्धे । पशुमानिति पशु – मान् । एव । भवति । अपाम् । अन्ते । क्रीणाति । सरसमिति स-रसम् । एव । एनम् । क्रीणाति । अमात्यः । असि । इति । आह । अमा । एव । एनम् । कुरुते । शुक्रः । ते । ग्रहः । इति । आह । शुक्रः । हि । अस्य । ग्रहः । अनसा । अच्छं । याति । महिमानम् । एव । अस्य । अच्छ । याति । अनसा । 61 (50) TS 6.1.9.4 उच्छ याति तस्मादनोवाह्य एं समे जीवनं यत्र खलु वा एत ए शिर्षा हरन्ति तस्माच्छीर्.षहार्यं गिरौ जीवनमभि त्यं देव ्

सवितार-मित्यतिच्छन्दसर्चा मिमीते ऽतिच्छन्दा वै सर्वाणि छन्दा एसि सर्विभिरेवैनं छन्दोभिर्मिमीते वर्ष्म वा एषा छन्दसां यदितच्छन्दा यदितच्छन्दा यदितच्छन्दा । यदितच्छन्दसर्चा मिमीते वर्ष्मैवैन समानानां वर्षोत्येकयैकयोथ्सर्गं- [] 62

TS 6.1.9.4 - Padam

अच्छ । याति । तस्मात् । अनोवाद्यमित्यनः – वाद्यम् । समे ।
जीवनम् । यत्र । खलु । वै । एतम् । शिर्षा । हरन्ति । तस्मात् ।
शीर्.षहार्यमिति शीर्.ष – हार्यम् । गिरौ । जीवनम् । अभीति । त्यम् ।
देवम् । सवितारम् । इति । अतिच्छन्दसेत्यित – छन्दसा । ऋचा ।
मिमीते । अतिच्छन्दा इत्यित – छन्दाः । वै । सर्वाणि । छन्दार्सा ।
सर्वभिः । एव । एनम् । छन्दोभिरिति छन्दः –भिः । मिमीते । वर्षम् ।
वै । एषा । छन्दसाम् । यत् । अतिच्छन्दा इत्यित – छन्दाः । यत् ।
अतिच्छन्दसेत्यित – छन्दसा । ऋचा । मिमीते । वर्षम् । एव । एनम् ।

समानानाम् । करोति । एकयैकयेत्येकया – एकया । उथ्सर्गमित्युत् – सर्गम् । 62 (50) TS 6.1.9.5 मिमीते ऽयातयाम्नियायातयाम्नियैवैनं मिमीते तस्मान्नानावीर्या ्रा ॥ । । ॥ । । । । । अङ्गुलयः सर्वास्वङ्गुष्ठमुप नि गृह्णाति तस्माथ् समावद्वीर्यो ऽन्याभि – रङ्गलिभिस्तस्माथ् सर्वा अनु सं चरित यथ् सह सर्वाभिर्मिमीत स्थितिष्टा अङ्गलयो जायेर-न्नेकयैकयोथ्सर्गं मिमीते तस्माद् विभक्ता जायन्ते पञ्च कृत्वो यजुषा मिमीते पञ्चाक्षरा पङ्किः पाङ्को यज्ञो यज्ञमेवावं रुन्धे पञ्च कृत्वस्तूष्णीं [ ] 63 TS 6.1.9.5 - Padam मिमीते । अयातयाम्नियायातयाम्नियेत्ययातयाम्निया-अयातयाम्निया । एव । एनम् । मिमीते । तस्मात् । नानावीर्या इति नाना – वीर्याः । अङ्गुलयः । सर्वासु । अङ्गुष्ठम् । उप । नीति । गृह्णाति । तस्मात् । समावद्वीर्य इति समावत् – वीर्यः । अन्याभिः । । । । । । । । । अङ्गुलिभिरित्यङ्गुलि – भिः । तस्मात् । सर्वाः । अनु । समिति ।

चरति । यत् । सह । सर्वाभिः । मिमीत । स७शिलष्टा इति सं – श्लिष्टाः । अङ्गलयः । जायेरन्न् । एकयैकयेत्येकया–एकया । उथ्सर्गमित्युत् – सर्गम् । मिमीते । तस्मात् । विभक्ता इति वि – भक्ताः । जायन्ते । पञ्च । कृत्वः । यजुषा । मिमीते । पञ्चाक्षरेति पञ्च - अक्षरा । पङ्किः । पाङ्कः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । पञ्च । कृत्वः । तूष्णीम् । 63 (50) TS 6.1.9.6 ————। –दश सं पद्यन्ते दशाक्षरा विराडन्नं विराड् विराजैवान्नाद्यमव रुन्धे यद् यजुषा मिमीते भूतमेवाव रुन्धे यत् तूष्णीं भविष्यद्-यद्-वै तावानेव सोमः स्याद् यावन्तं मिमीते यजमानस्यैव स्यान्नापि सदस्यानां प्रजाभ्यस्त्वेत्युप स-मूहति सदस्यानेवान्वा भजति वाससोप नहाति सर्वदेवत्यं ँवै – [ ] 64

TS 6.1.9.6 - Padam

वि – राट्। अन्नम्। विराडिति वि – राट्। विराजेति वि – राजा।

। ॥ । एव । अन्नाद्यमित्यन्न –अद्यम् । अवेति । रुन्धे । यत् । यजुषा । मिमीते । भूतम् । एव । अवेति । रुन्धे । यत् । तूष्णीम् । भविष्यत् । यत् । वै । तावान् । एव । सोमः । स्यात् । यावन्तम् । मिमीते । यजमानस्य । एव । स्यात् । न । अपीति । सदस्यानाम् । प्रजाभ्य इति प्र – जाभ्यः । त्वा । इति । उप । समिति । ऊहति । । । । । । । । । सदस्यान् । एव । अन्वाभजतीत्यनु – आभजति । वाससा । उपेति । नहाति । सर्वदेवत्यमिति सर्व – देवत्यम् । वै । **64 (50)** TS 6.1.9.7 वासः सर्वाभिरेवैनं देवताभिः स-मर्द्धयति पशवो वै सोमः प्राणाय त्वेत्युप नहाति प्राणमेव पशुषु दधाति व्यानाय त्वेत्यनु शुन्थति व्यानमेव पशुषु दधाति तस्माथ् स्वपन्तं प्राणा न जहति ॥ 65 **TS 6.1.9.7 - Padam** वासः । सर्वाभिः । एव । एनम् । देवताभिः । समिति । अर्द्धयति । पशवः । वै । सोमः । प्राणायेति प्र – अनाय । त्वा । इति । उपेति ।

नहाति । प्राणमिति प्र – अनम् । एव । पशुषु । दधाति । व्यानायेति वि – अनाय । त्वा । इति । अन्विति । शृन्थति । व्यानमिति वि – अनम् । एव । पशुषु । दधाति । तस्मात् । स्वपन्तम् । प्राणा इति प्र – अनाः । न । जहति ॥ **65 (33)** , । (इतरं – पशुमान्थ् स्याद् – यात्यनसो – थ्सर्गं – तूष्णी ् – । सर्वदेवत्यं वै – त्रयस्त्रिङ्शच्च) (A9) TS 6.1.10.1 यत् कलया ते शफेन ते क्रीणानीति पणेतागो अर्घ 🗸 सोमं कुर्यादगोअर्घ यजमान-मगोअर्घमद्ध्वर्यं गोस्तु महिमानं नाव तिरेद् गवा ते क्रीणानीत्येव ब्रूयाद् गोअर्घमेव सोमं करोति गोअर्घं यजमानं गोअर्घमद्ध्वर्युं न गोर्महिमानमव तिरत्यजया क्रीणाति सतपसमेवैनं क्रीणाति हिरण्येन क्रीणाति सश्क्रमेवै-[] 66

TS 6.1.10.1 - Padam

यत् । कलया । ते । शफेन । ते । क्रीणानि । इति । पणेत । । अगोअर्घमित्यगो – अर्घम्। सोमम्। कुर्यात्। । । । अगोअर्घमित्यगो – अर्घम् । यजमानम् । अगो अर्घमित्यगो – अर्घम् । अद्ध्वर्युम् । गोः । तु । महिमानम् । न । अवेति । तिरेत् । गवा । ते । क्रीणानि । इति । एव । ब्रूयात् । गोअर्घमित गो – अर्घम् । एव । सोमम् । करोति । गोअर्घमिति गो – अर्घम् । यजमानम् । गोअर्घमिति गो – अर्घम् । अद्ध्वर्युम् । न । गोः । महिमानम् । अवेति । तिरति । अजया । क्रीणाति । संतपसमिति स – तपसम् । एव । एनम् । क्रीणाति । हिरण्येन । क्रीणाति । सर्जुक्रमिति स – शुक्रम् । एव । 66 (50)

TS 6.1.10.2

TS 6.1.10.2 - Padam

एनम् । क्रीणाति । धेन्वा । क्रीणाति । साशिरमिति स – आशिरम् । एव । एनम् । क्रीणाति । ऋषभेण । क्रीणाति । सेन्द्रमिति स-इन्द्रम् । एव । एनम् । क्रीणाति । अनडुहा । क्रीणाति । वह्निः । वै । अनड्वान् । वहिना । एव । वहि । यज्ञस्य । क्रीणाति । ा । । । । । । वाससा । क्रीणाति । सर्वदेवत्यमिति सर्व – देवत्यम् । वै । वासः । ॥ । । । । । । । सर्वाभ्यः । एव । एनम् । देवताभ्यः । क्रीणाति । दश । समिति । पद्यन्ते । दशाक्षरेति दशं – अक्षरा । विराडिति वि – राट् । अन्नम् । विराडिति वि – राट्। विराजेति वि – राजा। एव। । ॥ । अन्नाद्यमित्यन्न —अद्यम् । अवेति । रुन्धे । **67 (50)**

TS 6.1.10.3 - Padam

तपसः । तनूः । असि । प्रजापतेरिति प्रजा – पतेः । वर्णः । इति ।

आह । पशुभ्य इति पशु – भ्यः । एव । तत् । अद्ध्वर्युः । नीति ।

हुते । आत्मनः । अनाव्रस्कायेत्यना – व्रस्काय । गच्छति । श्रियम् ।

प्रेति । पशून् । आप्नोति । यः । एवम् । वेद । शुक्रम् । ते ।

शुक्रेण । क्रीणामि । इति । आह । यथायजुरिति यथा–यजुः । एव ।

एतत् । देवाः । वै । येन । हिरण्येन । सोमम् । अक्रीणन्न् । तत् ।

अभीषहेत्यभि–सहा । पुनः । एति । अददत । कः । हि । तेजसा ।

विक्रेष्यत् इति वि – क्रेष्यते । इति । येन । हिरण्येन । हिर

TS 6.1.10.4

सोमं क्रीणीयात् तदभीषहा पुनरा ददीत तेज एवाऽऽत्मन् धत्ते ऽस्मे ज्योतिः सोमविक्रियिणि तम् इत्याह् ज्योतिरेव यजमाने दधाति तमसा सोमविक्रियणमर्पयित यदनुपग्रथ्य हन्याद्—दन्दशूकास्ता समा स्पाः स्युरिदमह स्पाणां दन्दशूकानां ग्रीवा उप ग्रथ्नामीत्याहा— दन्दशूकास्ता स्ता सोमविक्रियणं

ँविद्ध्यति स्वान – [ ] 69

TS 6.1.10.4 - Padam

सोमम् । क्रीणीयात् । तत् । अभीषहेत्यभि – सहाँ । पुनः । एति । द्वीत । तेजः । एव । आत्मन्न् । धते । अस्मे इति । ज्योतिः । सोमविक्रियणीति सोम–विक्रियणि । तमः । इति । आह् । ज्योतिः । एव । यजमाने । द्वधाति । तमसा । सोमविक्रियणमिति । सोम – विक्रियणम् । अर्पयति । यत् । अनुपग्रथ्येत्यनुप – ग्रथ्य । हन्यात् । दन्दन्नूकाः । ताम् । समाम् । सर्पाः । स्युः । इदम् । अहम् । सर्पाणाम् । दन्दन्नूकाः । ताम् । समाम् । ग्रीवाः । उपेति । ग्रथ्नामि ।

TS 6.1.10.5

भाजेत्याहैते वा अमुष्मिन् लोके सोममरक्षन् तेभ्यो ऽधि
सोममा ऽहरन्. यदेतेभ्यः सोमक्रयणा-न्नानुदिशेदक्रीतो ऽस्य सोमः
स्यान्नास्यैते ऽमुष्मिन् लोके सोमण् रक्षेयुर्यदेतेभ्यः
सोमक्रयणाननुदिशति क्रीतो ऽस्य सोमो भवत्येते ऽस्यामुष्मिन् लोके
सोमण् रक्षिन्त ॥ 70

TS 6.1.10.5 - Padam

भ्राज । इति । आह । एते । वै । अमुष्मिन्न् । लोके । सोमम् ।

अरक्षन्न् । तेभ्यः । अधीति । सोमम् । एति । अहरन्न् । यत् ।

एतेभ्यः । सोमक्रयणानिति सोम – क्रयणान् । न ।

अनुदिशेदित्यनु – दिशेत् । अक्रीतः । अस्य । सोमः । स्यात् । न ।

अस्य । एते । अमुष्मिन्न् । लोके । सोमम् । रक्षेयुः । यत् । एतेभ्यः ।

सोमक्रयणानिति सोम – क्रयणान् । अनुदिशतीत्यनु – दिशति । क्रीतः । अस्य । सोमः । भवति । एते । अस्य । अमुष्मिन्न् । लोके । सोमम् । रक्षन्ति ॥ **70 (44)** *(सशुक्रमेव – रुन्थ – इति* येन हिरण्येन – स्वान – चतुश्चत्वारिङ्शच्च) (A10) TS 6.1.11.1 वारुणो वै क्रीतः सोम उपनब्दो मित्रो न एहि सुमित्रधा इत्याह शान्त्या इन्द्रस्योरुमा विश दक्षिणमित्याह देवा वै य ् सोममक्रीणन् तमिन्द्रस्योरौ दक्षिण आ ऽसादयन्नेष खलु वा एतर्.हीन्द्रो यो यजते तस्मादेवमाहोदायुषा स्वायुषेत्याह देवता एवा-न्वारभ्योत् – [ ] 71 TS 6.1.11.1 - Padam । । । वारुणः । वै । क्रीतः । सोमः । उपनद्ध इत्युप–नद्धः । मित्रः । नः । एति । इहि । सुमित्रधा इति सुमित्र – धाः । इति । आह । शान्त्यै । इन्द्रस्य । ऊरुम् । एति । विश । दक्षिणम् । इति । आह । देवाः । वै। यम्। सोमम्। अक्रीणन्न्। तम्। इन्द्रस्य। ऊरौ। दक्षिणे।

एति । असादयन्न् । एषः । खलुं । वै । एतर्.हि । इन्द्रः । यः ।

। ॥ यजते । तस्मात् । एवम् । आह । उदिति । आयुषा । स्वायुषेति सु – आयुषा । इति । आह । देवताः । एव । अन्वारभ्येत्यन् – आरभ्य । उदिति । 71 (50) TS 6.1.11.2 तिष्ठत्य – वन्तरिक्ष – मन्विहीत्याहा – न्तरिक्षदेवत्यो (1) होतर् हि सोमोऽदित्याः सदोऽस्यदित्याः सद आ सीदेत्याह यथायजुरेवैतद् वि वा एनमेतदर्धयति यद् वारुण ए सन्तं मैत्रं करोति वारुण्यर्चा ऽऽ सादयति स्वयैवैनं देवतया स–मर्द्धयति वाससा पर्यानहाति सर्वदेवत्यं वै वासः सर्वाभिरेवै – [ ] 72 TS 6.1.11.2 - Padam तिष्ठति । उरु । अन्तरिक्षम् । अन्विति । इहि । इति । आह । अन्तरिक्षदेवत्य इत्यन्तरिक्ष – देवत्यः । हि । एतर्.हि । सोमः । अदित्याः । सदः । असि । अदित्याः । सदः । एति । सीद । इति । आह । यथायजुरितिं यथा–यजुः । एव । एतत् । वीतिं । वै । एनम् । एतत् । अर्द्धयति । यत् । वारुणम् । सन्तम् । मैत्रम् । करोति ।

एव । 72 (50)

TS 6.1.11.3

दिवि सूर्य – [ ] 73

TS 6.1.11.3 - Padam

एनम् । देवताभिः । समिति । अर्द्धयित । अथो इति । रक्षसाम् । अपहत्या इत्यप–हत्यै । वनेषु । वीति । अन्तरिक्षम् । ततान । इति । आह । वनेषु । हि । वीति । अन्तरिक्षम् । ततान । वाजम् । अर्वध्स्वत्यर्वत् – सु । इति । आह । वाजम् । हि ।

अर्विथ्स्वत्यर्वत् – सु । पयः । अघ्नियासु । इति । आह । पयः । । । हि । अघ्नियासु । हृथ्स्वित हृत् – सु । क्रतुम् । इति । आह । । । । हथ्स्वित हत्–सु । हि । क्रतुम् । वरुणः । विक्षु । अग्निम् । इति । आह । वरुणः । हि । विक्षु । अग्निम् । दिवि । सूर्यम् । 73 (50) TS 6.1.11.4

मित्याह दिवि हि सूर्य एं सोममद्रावित्याह ग्रावाणो वा अद्रयस्तेषु वा एष सोमं दधाति यो यजते तस्मादेवमाहोदु त्यं जातवेदसमिति सौर्यर्चा कृष्णाजिनं प्रत्यानहाति रक्षसामपहत्या उस्रावेतं धूर्.षाहावित्याह यथायजुरेवैतत् प्र च्यवस्व भुवस्पत इत्याह भूताना ७ ह्यें - [ ] 74

TS 6.1.11.4 - Padam

इति । आह । दिवि । हि । सूर्यम् । सोमम् । अद्रौ । इति । आह । ग्रावाणः । वै । अद्रयः । तेषु । वै । एषः । सोमम् । दधाति । यः । । यजते । तस्मात् । एवम् । आह । उदिति । उ । त्यम् । जातवेदसमिति जात – वेदसम् । इति । सौर्या । ऋचा ।

कृष्णाजिनमिति कृष्ण – अजिनम् । प्रत्यानह्यतीति प्रति–आनह्यति । रक्षसाम् । अपहत्या इत्यप – हत्यै । उस्रौ । एति । इतम् । धूर्.षाहाविति धूः – साहौ । इति । आह । यथायजुरिति यथा – यजुः । एव । एतत् । प्रेति । च्यवस्व । भुवः । पते । इति । आह । भूतानाम् । हि । 74 (50)

TS 6.1.11.5

TS 6.1.11.5 - Padam

आह । यत् । एव । अदः । सोमम् । आह्रियमाणमित्या – ह्रियमाणम् । गन्धर्वः । विश्वावसुरिति विश्व – वसुः । पर्यमुष्णादिति परि – अमुष्णात् । तस्मात् । एवम् । आह । अपरिमोषायेत्यपरि – मोषाय । यजमानस्य । स्वस्त्ययनीति स्वस्ति – अयनी । असि । इति । आह । यजमानस्य । एव । एषः । यज्ञस्य । अन्वारम्भ इत्येनु – आरम्भः । अनवच्छित्त्या इत्यनव – छित्त्यै । वरुणः । वै। एषः। यजमानम्। अभि। एति। एति। यत्। 75 (50) TS 6.1.11.6 क्रीतः सोम उपनब्धो नमो मित्रस्य वरुणस्य चक्षस इत्याह शान्त्या आ सोमं वहन्त्यग्निना प्रति तिष्ठते तौ संभवन्तौ यजमानमभि सं भवतः पुरा खलु वावैष मेधायाऽऽत्मानमारभ्य चरति यो दीक्षितो यदंग्नीषोमीयं पशुमालभत आत्मनिष्क्रयण एवास्य स तस्मात् तस्य नाऽऽञ्यं पुरुषनिष्क्रयण इव ह्यथो खल्वाह् () रग्नीषोमाभ्यां वा इन्द्रो वृत्रमहन्निति यदग्नीषोमीयं

TS 6.1.11.6 - Padam

क्रीतः । सोमः । उपनब्द्ध इत्युप – नब्दः । नमः । मित्रस्य । वरुणस्य । चक्षसे । इति । आह । शान्त्यै । एति । सोमम् । वहन्ति । अग्निना । प्रतीति । तिष्ठते । तौ । संभवन्ताविति सं – भवन्तौ । यजमानम् । अभि । समिति । भवतः । पुरा । खलु । वाव । एषः । मेधाय । आत्मानम् । आरभ्येत्या–रभ्य । चरति । यः । दीक्षितः । यत् । अग्नीषोमीयमित्यग्नी – सोमीयम् । पशुम् । । ॥ । । ॥ ॥ । आलभत इत्या – लभते । आत्मनिष्क्रयण इत्यात्म – निष्क्रयणः । ॥ । ॥ । एव । अस्य । सः । तस्मात् । तस्य । न । आञ्चम् । पुरुषनिष्क्रयण इति पुरुष – निष्क्रयणः । इव । हि । अथो इति । खलुं । आहुः () । अग्नीषोमाभ्यामित्यग्नी – सोमाभ्याम् । वै । इन्द्रः । वृत्रम् । अहन्न् । इति । यत् । अग्नीषोमीयमित्यग्नी – सोमीयम् ।

पशुम् । आलभत इत्या-लभते । वार्त्रघ्न इति वार्त्र - घ्नः । एव ।

अस्य । सः । तस्मात् । उ । आश्यम् । वारुण्या । ऋचा । परीति ।

चरति । स्वया । एव । एनम् । देवतया । परीति । चरति ॥ ७६ (७७)

(अन्वारभ्योथ् - सर्वाभिरेव - सूर्यं - भूताना हो - ति य
ग ।

दाहुः - सप्तविध्ञातिश्च) (२१११)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-(प्राचीनवर्शं – यावन्त – ऋख्सामे – वाग्वै देवेभ्यों – ब्रह्मवादिनो विचित्यो – यत् कलया ते – वारुणो वै क्रीतः सोम – एकादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-प्राचीनवर्शः – स्वाहेत्याह – येऽन्तः शरा – होष सं – तपसा च – यत्कर्णगृही – तेति लोमतो – वारुणः – षट्थ् सप्ततिः)

First and Last Padam of First Prasnam of 6th Kandam (प्राचीनवं ं शं - परि चरित)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठकाण्डे प्रथमः

प्रवनः समाप्तः ॥

Details of Panchati and Padam for Kandam 6, Prasanam 1 (TS 6.1)

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	9	448
Anuvakam 2	7	365
Anuvakam 3	8	398
Anuvakam 4	9	433
Anuvakam 5	5	258
Anuvakam 6	7	360
Anuvakam 7	8	400
Anuvakam 8	5	274
Anuvakam 9	7	333
Anuvakam 10	5	244
Anuvakam 11	6	327
Total →	76	3840

Notes:

- 1. Please refer to the book "TS Kandam 1" and "TS 1.1 pada paadam with Vaakyam" for notes and conventions used in this Compilation.
- ₹. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in